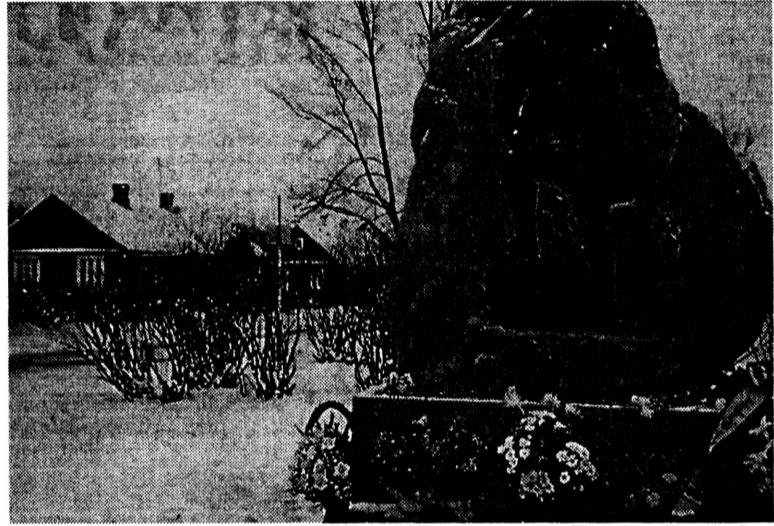

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у панядзелкі. №32 (153) 29 ЛІСТАПАДА 1999 г.

Беларус на вагу золата

Помнік у Салечніках

Чаму першы і адзіны помнік нацыянальному герою Беларусі ставіцца за самаю беларускай мяжой? И чаму менавіта сёньня, напрэдадні падпісання дамовы з Расеяй, супраць «інтэграцыі» зъ якой змагаўся і загінуў Кастусь Каліноўскі?

Прысутнасць на ўрачыстасціх пасла РБ У. Гаркуна ды іншых афіцыйных асобаў ускосна нагадала пра той халодны сакавіцкі дзень 1864-га і натоўп пазімоваму адзетых людзей на засвінжаным пляцы ў білізі адсюль Вільні, дзе загадам расейскага генэрал-губернатара Мураўёва 26-гадовы беларус Каліноўскі быў павешаны як бандыт.

Дзякуючы гэтай паралелі дзіве цырымоніі — карнал і шанавальная — праз трэцюю, крамлёўскую, зблытаўся, нібы ў п'есе абсурду. Занадта шмат супяречлівых падтэкстаў... Бяспрэчна адно — помнік ёсьць і ён разылічны на вечнасць. Тут яму нішто не пагражае. Найперш — з боку прарасейскіх уладаў Беларусі.

За савецкім часам вобраз Каліноўскага сотні разоў стваралі ў скульптуры, але помнікаў — няма. Каб прыглушыць антырасейскі санс дзеянасці змагара, яго малявалі вучнем расейскіх рэвалюцыйных дэмакратоў. Узброены беларускі паўстанец-касінер ляпіўся то «заснавальнікам беларускага ленінізму». Грубэ, то аўтарам нязылічоных партрэтаў Сталіна ды Мао Азгурам. Менавіта Азгураў быў Каліноўскага стаіць на радзіме героя ў Свіслачы.

Пры канцы 80-х ідэя помніка Каліноўскому авалодала масамі. Разважалі, дзе ставіць — у Менс-

П'яныя расейскія
салдаты забілі
маладую жанчыну
і паранілі яшчэ
дзьвюх, распачаўши
страляніну
з аўтаматаў у вёсцы
на мяжы Інгушэціі
і Чачні.

24 лістапада пяцёра
войсковуцай 138-й
Санкт-Пецярбургскай
мотастралковай
брэгады прыехалі
у станіцу
Съляпцоўскую
бронетранспарцёрам
і запатрабавалі
у прадуктовым
шапіку гарэлкі.

Першы Помнік Каліноўскаму

У Салечніках пад Вільній адкрылі помнік Каліноўскаму. Не ўявіць сабе такога помніка ў Менску

ку ці мо ва ўсіх райцэнтрах... Але чамусь было вырашана паставіць яго толькі ў Горадні. Конкурсныя праекты Фінскага, Шатэрніка, Дранца разыходзіліся «ў розныя бакі». Эта тлумачыцца тым, што Каліноўскі, узброены беларускі нацыяналіст і заняты ўніят, «пранік» у беларускую савецкую ідэалёгію «пад чужою лічынай» — як абаронца сялян, і ў такій гіпастазіі перакачаваў у незалежнае беларуское грамадзтва, якое не гатава было прыніць ягоны антыймпэрскі радыкалізм. Таму яго ўяўлялі то вершнікам, які мкне ў атаку, то рэдактарам, які вычытвае карэктuru... Дыктатар-якабінец? Ідэйны беларускі нацыяналіст? Каталіцкі фундамэн-

Заклікі берагчы мову, гістарычную праўду і незалежнасць гучаць абстрактна, калі пры гэтым не заклікаюць берагчы чалавека, посьбіта згаданых каствоўнасьцяў, калі нацыянальная эліта ў заняпадзе, калі будзённа па-чынаюць успрыманца паведамленыні пра тое, што нейкі паэт сціпіўся, нейкі мастак выкінуўся з вакна, нейкі музыка назаўсёды пакінуў краіну...

Беларуская нацыянальная эліта — тэма сёньняшняга нумару «НН», на старонках 6—7.

Продаж гарэлкі ў Інгушэціі забаронены ўказам презыдэнта Аўшава. Прадавачка Ларыса Коціева адмовілася выконваць патрабаваныне, за што расейцы яе ў расстрэлялі.

Кажуць, п'яныя, кажуць, вайна, рознае здраеца...

Рэч менавіта ў тым, што гэта вайна, а не якайася там «антытэрапыстычная апрацыя». Наўрад ці тыя салдаты, не знайшоўшы гарэлкі, началі б страліць, быўшы ў Тамбове ці Іванаве. Ды там

іх і не пусцілі б са зброяй за тэрыторыю вайсковай часткі. На Каўказе яны могуць сабе такое дазволіць, бо Каўказ — не Расея, і, што б ні казалі генэралы ды чыноўнікі, на пабытовым узроўні гэта ўжо даўна ўсьвядоміў кожны.

Але аднаго ўсьведамлення недастаткова, бо ніхто ў Расеі ня кажа гэтага ўголос. Расейскія СМИ змаблізваныя на чачэнскую вайну.

Працяг на старонцы 5.

гілаў. Тут герайчна загінуў адзін з кіраўнікоў паўстання Людвік Нарбут, у баі пад Дубічамі... Патрэцяе, Каліноўскі падпісваў свае адозвы «Яська, гаспадар з-пад Вільні».

Здарожаны інсургент, бяз зброя і сцягоў, без крыжоў і тэатральных аркушоў паперы. Спыніўся, каб спарадкаваць ліхаманкавы бег думак, якія рояцца, рояцца ў галоах тых, хто гукае да зброі. Стылістыка ўзыходзіць да рамантызму XIX ст. Міцкевіч на гары Аюдаг...

Подпіс на чорным граніце зроблены беларускаю лацінкаю.

Не магу ўявіць сабе помніка Каліноўскому побач з помнікамі Сувораву, Дзяржынскому і Леніну. У РБ пакуль гаспадараць Каліноўскіх, адзін з якіх, Тытус, быў лепшым сябрам і асабістым ад'ютантам Каліноўскага. У тутэйшых ваколіцах багата паўстанцікі ма-

Сяргей Харэўскі

навіны зь Беларусі за суботу й нядзелью

Краёўцы прайшлі шэсцьцем у Вызьне

У мінулую суботу акцыю ў гонар угодкаў Слуцкага Збройнага Чыну правяла ў мястэчку Вызьне (цяпер Чырвоная Слабада) арганізацыя «Край». 60 чалавек у камуфляжнай форме з сымболікай БНР прайшлі шэсцьцем ад ускрайку мястэчка да ягонага цэнтра. Краёўцы ўсталявалі жалезны крыж у парку ды ўсклалі вянкі з надпісамі: «Тым, хто пайшоў паміраць, каб жыла Бацькаўшчына». Мясцовая міліцыя звязвілася толькі па сканчэнні акцыі, але пабачыўшы арганізаваныя шэрагі, дала драла. Над крыжам прачытаў малітвы адзін са сьвятароў Беларускай праваслаўнай аўтакефальтай (народнай) царквы — ярэй Леанід. Уздельнікі акцыі раскідалі па паштовых скрынках улёткі і правялі нефармальную гутарку з вызьненцамі.

Таціана Сыніцко

Чыну. Айцец Надсан адправіў малебен. Сярод эмігрантаў павяленай хвалі і новых палітуцекаў, а таксама беларускіх студэнтаў на навучаньні ў Брытаніі вылучаўся японскі студэнт з Манчэстэра, што вывучае беларускую мову. 10 сінёкня ў Лёндане Беларуска-Ангельскае таварыства ладзіць паэтычны вечар.

Зь Лёндану — Алеся Нешчарда

У Вярхоўным Савеце

У суботу засядала сесія Вярхоўнага Савету, піша БелАПАН. Заслухалі генэрала Савічава, які даклаў пра пошуки сълядоў Ганчара. Вырашылі: папярэдзіць, што подпіс Лукашэнкі пад саюзной дамовай ня будзе мець юрыдычнай сілы, абралі на намесніка старшыню Вярхоўнага Савету і сябра Прэзыдыуму дэпутата Лябедзьку. Васіля Капітана вызвалілі ад ававязкай Генэральнаага прокурора, а прызначылі Рыгора Пракаповіча, цяперашняга старшыню камісіі па заканадаўстве. Мабыць, нешта рыхтуюць.

Слуцак—Лёндан

27 лістапада ў Лёндане адбылася вечарына, прысьвечаная ўгодкам Слуцкага Збройнага

ларусі траба асобнае Міністэрства замежназемнамічных сувязяў, а ня проста аддзел гэтыкі сувязяў у МЗС, бо сумяшчэнне замежнагаспадарчых і замежнапалітычных функцыяў можа дрэнна адбіцца на гаспадарцы. Пасылья прыездзу Марыніча ў Рыгу рэзка ўзрос аўтаматично, што раз ніхто з супрацоўнікаў «Вясны» не прысутнічыў пры падліку колькасці асобнікаў.

На судзе праваабаронца казаў, што раз ніхто з супрацоўнікаў «Вясны» не прысутнічыў пры падліку колькасці асобнікаў, дык можна лічыць, што доказаў аўнівачаныя няма. Барысёнак жа пастанавіў лішнія бюлетэні зьнішчыць, а Бяляцкага ўкараў на 14 з паловай мільёнаў лукашэнкаўскіх рублёў. У «Праве на волю» многія беларускія вязні сумленні і сваякі няпрайдаю засуджаных друкавалі свае лісты і астроўнія ўспаміны.

Б.Т.

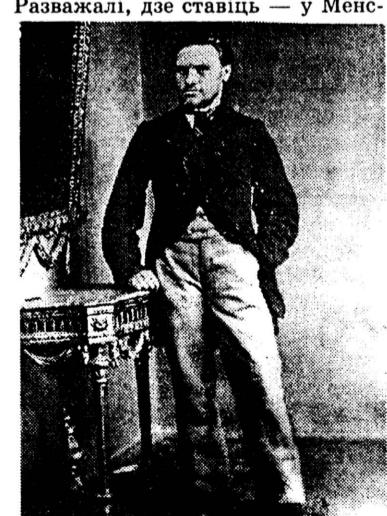
Ваўчаку прыз

Алег Ваўчак, кіраўнік праваабарончай арганізацыі «Праваўная дапамога насељніцтву», стаў ляўрэатам прэміі Міжнароднай лігі па правах чалавека. Але ці дадуць яму паехаць яе атрымаць? На ім жа крымінальная справа вісіць за 21 ліпеня.

Аляксей Шыдлоўскі

Міліцыйя налічыла

26 лістапада судзьдзя Барысёнак засудзіў кіраўніка праваабарончага цэнтра «Вясна-96» Алеся Бяляцкага за тое,

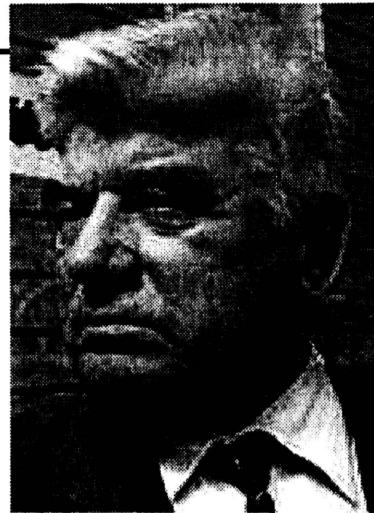

Кастусь Каліноўскі на фота А. Банолды

Сямён ШАРЭЦКІ,
Старшыня Вярхоўнага
Савету Беларусі

Kажуць, чалавецтва разъвіваецца па сыпіралі, і на новым вітку ўсё паўтараеца. Шматлікія прыклады з нашага жыцця пацьвярджаюць гэта.

У верасьні 1938 году на канфэрэнцыі ў Мюнхене, у якой узялі ўдзел прэм'еры Францы і Англіі Даляд'е і Чэмбэрлен, верхаводы фашыстоўскіх Нямецчыны і Italii Гітлер і Мусаліні, а таксама дэлегацыя Чэхаславаччыны, былі задаволеныя патрабаванын Гітлера аб новым пашырэнні тэрыторыі Трэцяга Райху. (Першае такое пашырэнне адбылося ў сакавіку 1938 г. за кошт далучэння Аўстрыі.) На гэты раз было вырашана перадаць Нямецчыне Судэцкую вобласць, што належала Чэхаславаччыне. Прычым у апошній згоды не пыталіся. Яе дэлегацыя прысутнічала толькі для таго, каб заслухаць прысуд «магут-

Чым скончылася мюнхенская палітыка «прымірэння» з Гітлерам, добра вядома. Нешта падобнае адбылося адбылося ў нашы дні. Стамбульскі саміт кіраўнікоў дзяржаваў не надаў належнае ўвагі правам народаў на стварэнне і захаванне сваіх дзяржаваў.

ных съвету». І ўсё гэта рабілася з маўкліве згоды Лігі Нацыяў, створанай у 1919 годзе з мэтаю аблежавання зброй, узаемнай гарантіі тэрытарыяльнай цэласці і незалежнасці членоў Лігі, барацьбы з агрэсарамі. Нямецчына пакінула Лігу яшчэ ў каstryчніку 1933-га. Каб ня звязаць сабе рук.

Калі кіраўнікі дзяржаваў вярнуліся да магут, і ангельцы запыталіся ў 69-гадовага і вельмі асцярожнага кіраўніка свайго ўраду, якія навіны ён прывёў з Мюнхена, Чэмбэрлен іх зап'яніў: «Я прынёс мір нашаму часу».

Узрушаны гэтай палітыкай патураныя агрэсару Чэрчыль сказаў: «Гэта толькі пачатак расплаты. Гэта толькі першы глыток з горкае чары, якая будзе прапанаваная нам з дня на дзень».

Пасыль «Мюнхенскай згоды» быў «пакт Молатава—Рыбэнтропа», у часе падпісання якога яшчэ адзін дыктатар —

Сталін — прапанаваў падняць келіх шампанскага за здароўе Гітлера як лідэра, быццам бы падтрыманага большасцю нямецкага народу. Два дыктатары ўступілі ў змову і падзялілі між сабою сферы ўплыву ў Эўропе.

Чым скончылася тагачасная палітыка «прымірэння» з дыктатарамі і задавальненіем іхных

патрабаванін, добра вядома. Нешта падобнае, толькі на новым вітку сыпіралі, адбылося адбылося ў нашы дні. Съведчаньне таго — радацьца щавіністичных

Беларуска-Расейскі саюз — «пакт Молатава—Рыбэнтропа».

колаў Рэспублікі, з якой яны ўспрымаюць кожнае паведамленне пра заход ўсё новых населеных пунктаў Чачні. Гаворка ідзе не пра барацьбу з бандытамі. Кожны сумленны чалавек падтрымліваў бы такую барацьбу, якой бы нацыянальнасці бандытіў ні былі. Гаворка ідзе пра той экстаз щавіністичных пачуццяў, што выказваюцца ў расейскіх СМИ з нагоды, скажам, адкрыцця новых расейскіх школаў у захопленых чачэнскіх сёлах, дзе чачэнская мова вывучаецца толькі як предмет.

Расейскія вайскоўцы і карэспандэнты ў Чачні прыдумалі нават слова «зачыстка». Калі яно азначае зачистку краі-

ны ад роднай мовы, ад нацыянальных традыцый і звычаяў, дык гэта і ёсьць аднаўленне таго самага махровага шавінізму, што праводзіўся ў часы Расейскай імперіі і яе пераемніка — Савецкага Саюзу. Сусветная практика паказвае, што кожны народ, каб быць абароненым ад шавінізму тытульной нацыі, імкненца мець сваю нацыянальную дзяржаву. На гэта ён мае права і за гэта ён будзе змагац-

абавязва і ставіць на адну дошку як тых, хто парушае законнасць, права і свабоды чалавека, так і тых, чые права парушаны і хто вядзе барацьбу за ўсталяванне законнасці. Гэткі абіцякальны запіс зьяўляецца амаральнym у адносінах да тых, хто сёньня па палітычных матывах падвяргаецца рэпресіям, бязьвестак пратаў, абылганы ў дзяржаўных СМИ і пазбаўлены права сябе абараніць.

«Мюнхенскай згоды» і «пакту Молатава—Рыбэнтропа». Напрыклад, Пуцін, не пытаючыся ў беларускага народу пра яго стратэгічныя інтарэсы, заяўляе, што аўдзяднанне Расей і Беларусі дыктуеца іх (г.зн. расейскім) стратэгічнымі інтарэсамі. А дэпутат Дзярждумы М.Ганчар наўгур кажа, што ў беларусаў і расейцаў адна мова...

Да сказанага трэба дадаць, што тэрмін прэзыдэнцкіх паў-

ДА ЧАГО ПРЫВОДЗІЦЬ ПАТУРАНЬНЕ ДЫКТАТАРАМ Вынікі Стамбульскага саміту АБСЭ

Чалавек — прапанаваў падняць келіх шампанскага за здароўе Гітлера як лідэра, быццам бы падтрыманага большасцю нямецкага народу. Два дыктатары ўступілі ў змову і падзялілі між сабою сферы ўплыву ў Эўропе.

Чым скончылася тагачасная палітыка «прымірэння» з дыктатарамі і задавальненіем іхных

ча, бо без стварэння нацыянальной дзяржавы нельга ў поўнай меры захаваць і права чалавека. І таму вельмі шкада, што правам народу на стварэнне і захаванне сваіх нацыянальных дзяржаваў Стамбульскі саміт кіраўнікоў дзяржаваў не надаў належнае ўвары.

Экстаз щавіністичных пачуццяў у дзеяньні — гэта і ёсьць агрэсія супраць іншых народаў, пад якім прыкрыццём яна б не ажыццяўлялася: ці пад прыкрыццём абароны правоў этнічных немцаў, як гэта было ў часе захопу Гітлерам Судэцкай вобласці, ці пад прыкрыццём барацьбы з бандытамі, як гэта сёньня адбылося ў Чачні.

Не прыкметні Стамбульскі саміт і тых парушэнняў правоў і свабодаў чалавека, якія сёньня

намоцтваў А.Лукашэнкі скончыўся 20 ліпеня 1999 году і ўсе ягоныя подпісы на дзяржаўных дакументах на маюць сілы. І гэтага «не заўважыў» Стамбульскі саміт кіраўнікоў дзяржаваў-членоў АБСЭ.

Вядома, што беларускі народ (асабліва моладзь) не пачерпіць глумлення над яго правам мець свой родны дом — сваю нацыянальную дзяржаву і будзе абараніць гэтае права ўсімі сродкамі, у тым ліку і са зброяй у руках, калі яго да гэтага прымусіць. «Аўдзяднальнікам» трэба было б памятаць урокі гісторыі, якія съведчаць, што ўсе гады знаходжання Беларусі ў складзе Расейскай імперыі — гэта гады пэрыядычных паўстанняў і барацьбы беларусаў за аднаўленне сваёй дзяржавы. Беларусы памятаюць подзвігі Тадэвуша Касцюшкі і Кастуся Каліноўскага, і калі іх вымусіць, яны будуть гатовыя іх паўтарыць.

Тым жа, хто сёньня патурае дамаганнямі расейскіх щавіні-

Беларусы памятаюць подзвігі Тадэвуша Касцюшкі і Кастуся Каліноўскага, і калі іх вымусіць, яны будуть гатовыя іх паўтарыць.

коўнік, грамадзянін Рэспублікі Ў.Замяталін, людзі, якія прыбылі з Масквы, узнічальваюць Міністэрства замежных спраў і Міністэрства абароны Беларусі і г.д. А што будзе пасля падпісання «дамовы»?

Для аргументавання інкарпаратыўнай беларускіх ў складе Расейскай Фэдэрациі выкарыстоўваюцца ўсё тыя ж злачынныя мэты, якія выкарыстоўваліся ў часе

стаў і недацэнвява ту пагрозу міру, якую наясে ў сабе новая дыктатарская плынь — «лукашызм», хачу задаць пытанье: няўжо вы думаце, што папярэджаныі Чэрчыля ўжо састаравалі, і на гэты раз можна задоліць щавіністу і дыктатараў нейкімі падачкамі, пасля чаго яны супакояцца? А калі не, дык чым скончыцца патураныне ім на гэты раз?.. ■

ЧЫТАЧАМ «НН», ЯКІЯ КУПЛЯЮЦЬ ГАЗЭТУ Ў «БЕЛСАЮЗДРУКУ»

Шаноўныя людзі!

Вельмі просім: калі Вы купляеце газэту штотыдня, дык, калі ласка, замест гэтага падпішцеся на «Нашу Ніву». Вам гэта выйдзе яшчэ таніней, а мы, калі стане болей падпісчыкаў, зможам ужо на пачатку 2000 году перайсці з 12 да 16 стронак штотыднёва. Вось чаму: продаж праз «Белсаюздрук» выходіць для газэты стратычным, а падпіска прыносяць прыбылак (хочы для Вас падпіска таксама абыдзеца таніней, чым набываць у кіёску). Но калі прадаюць газэту ў шапіку, дык 40% кошту «Белсаюздрук» бярэ сабе, а рэшту грошай нам вяртае толькі праз 3 месяцы. І мы ня маєм, як разъвівацца.

Дык падпішцеся, калі ласка (да 10 сьнежня).

Раней менчукам невыгодна было падпісвацца, бо газэты прыносялі дахаты толькі ва ўторак, а ў шапіку можна было набыць ужо ў паднадзелак, але цяпер вельмі выгодная й дужа таніна ёсьць падпіска на шапік, калі газэту забіраеш у шапіку (хочаш — у панядзелак, хочаш — калі хочаш). Гэта вельмі зручна і для тых, хто жыве ў інтэрнатах. Пра гэтыю падпіску мы тут у газэце паведамляем і даем сыпішакай.

Заадно даем Вам знаць, што мы ўжо з наступнага году будзем выходитць штотыднёва, безь перапынку, а не 4 разы на месяц, як цяпер.

Вельмі важна для нас, каб Вы падпісаліся. Ну, а калі няма цяпер

Падпісны індэкс 63125.
Нас цяжка купіць у «Белсаюздруку».

Ніжэй мы падаем сыпіс пунктаў, дзе можна падпісацца й забіраць газэту:

1. Кастрчынскі пункт падпіскі	вул. Жукоўскага, 5, к. 1	17. Крама № 14	вул. Валадарскага, 22	33. Шапік № 2	Лінгв.унів.-т, вул. Захарава, 21
2. Парыжанскі пункт падпіскі	вул. А. Кашавага, 8	18. Крама № 15	вул. Танкавая, 16	34. Шапік № 16	Гатэль «Свіслач», вул. Кірава, 13
3. Першамайскі пункт падпіскі	пр. Ф. Скарыны, 113	19. Крама № 16	вул. В. Карапай, 24	35. Шапік № 18	Тэхн.унів.-т, вул. Сыркідзова, 13/4
4. Фрунзенскі пункт падпіскі	вул. Слабада, 9	20. Крама № 17	вул. Нікрасава, 35	36. Шапік № 37	Дом Ураду, вул. Савецкая, 11
5. Крама № 1	вул. Жукоўскага, 5	21. Крама № 18	ст. м. «Плошча Перамогі»	37. Шапік № 38	Підгоры, вул. Савецкая, 18
6. Крама № 2	пр. Ф. Скарыны, 44	22. Крама № 19	пр. Машэрава, 51, к. 1	38. Шапік № 40	Менгарыханкам, пр. Ф. Скарыны, 8
7. Крама № 3	пр. Ф. Скарыны, 76	23. Крама № 20	вул. Ясеніка, 16	39. Шапік № 88	Менабрывк-м, вул. Энгельса, 4
8. Крама № 4	вул. Леніна, 15	24. Крама № 21	станцыя метро «Пушкинская»	40. Шапік № 95	вул. Місісіпскіх, 39
9. Крама № 6	вул. Філіповіча, 1	25. Крама № 23	вул. Славінскага, 39	41. Шапік № 198	Заканічнікінія, 2
10. Крама № 7	вул. Ухуба Коласа, 69	26. Крама № 24	вул. Хмылюновіча, 31	42. Шапік № 209	Унів.-т культуры, вул. Рабкора, 17
11. Крама № 8	вул. Сурганава, 40	27. Шапік № 34	гатэль «Менск», пр. Ф. Скарыны, 11	43. Шапік № 228	МЗХ, пр. Савецкая, 17
12. Крама № 9	пр. Ракосоўскага, 140	28. Шапік № 136	ст. м. «Пл. Я. Коласа», выхад да Ах.Фры	44. Шапік № 232	Саўмін, Савецкая, 9
13. Крама № 10	вул. Асінекі, 2	29. Шапік № 187	гатэль «Беларусь», вул.		

4 ЛЮСТРА ДЗЁН

СПОРТ

ЛУКАШЕНКА НЯ ДАЎ БАСКЕТБАЛІСТАМ ТРЭНІРАВАЦА

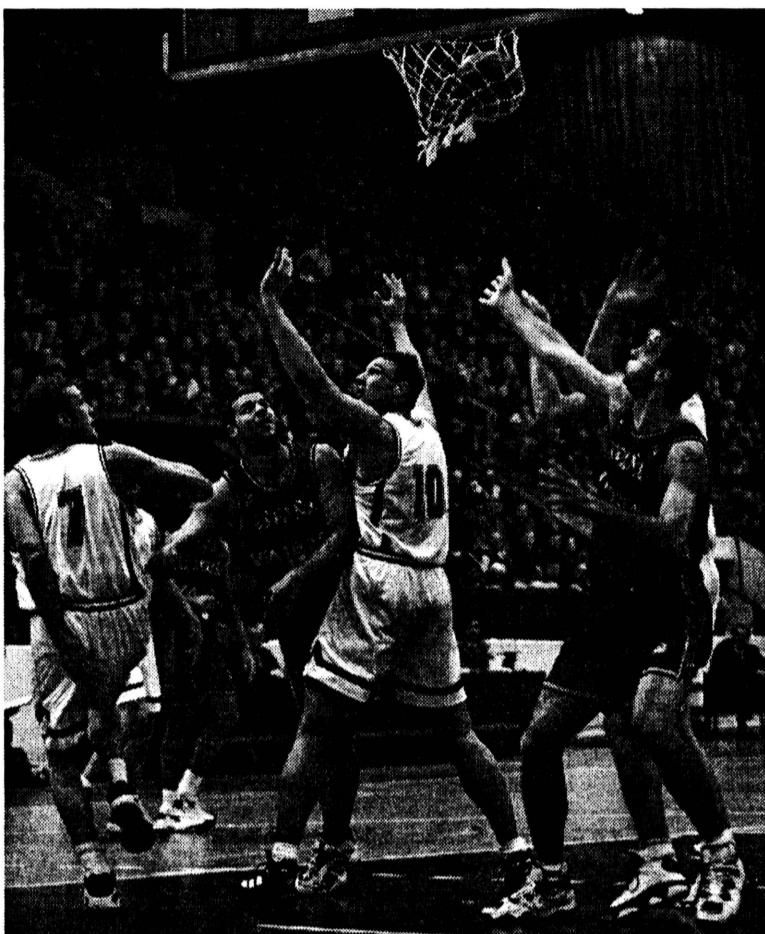
Яны прайграли палякам 76:81

Сустрэчы папярэднічала пара канфузай. Спачатку палякаў, якія прыляцелі на папярэдні гульня, больш за дзіве гадзіны пратрымалі ў аэропорце «Менск-2», знайшоўшы быўцам нейкія недахопы ў дакументах. Паслья, у дзень гульня, беларускія баскетбалісты, якія прыехалі на ранішнюю трэніроўку, не маглі трапіць у Палац — дэзверы былі блакаваныя ланцугом амону. На малой арэне Палацу гуляў у хакей Лукашэнка з кампаніяй. На довады «мы баскетбалісты» ахова не рэагавала.

Праз паўгадзіны баскетбалістай нарэшце пусцілі. Таксама з-за Лукашэнкі на 3 гадзіны адцягнулі продаж квіткоў у касах Палацу спорту, і пары дзясяткай балельшчыкаў давялося памерзнуць.

Сам ж матч атрымаўся досыць цікавы. Беларусы 30 з 40 хвілінаў вялі ў ліку, але пад канец стаміліся і прайграли, што засмуціла 3000 балельшчыкаў, якія добра крылі мацам нашых легіянераў, выходзячы з залі.

Аляксей Шыдлоўскі

Нумар 10 — лідер беларускай зборнай Аляксандар Куль

Фота IREX-ProMedia

БАСКЕТБОЛ. АДБОР НА ЧЭМПІЯНАТ ЭУРОПЫ-2001

Права выступаць на будучым чэмпіянаце Эўропы ў Турцыі ўжо атрымалі 8 зборных: гаспадары турніру, а таксама 7 лепшых (Літва, Італія, Гішпанія, Югаславія, Францыя, Расея й Нямеччына). Астатнія 8 месцаў разыгрываюць яшчэ 24 зборныя, разъбітыя на 4 падгрупы. Беларусь трапіла разам з камандамі Чехіі, Грэцыі, Польшчы, Эстоніі й Аўстріі. Фаварытамі выглядаюць Грэцыя й Чехія. Польшчу і Эстонію можна назваць камандамі прыблізна та-кога ж роўню, як наша. Менавіта з'імі Беларусь правядзе самыя цікавыя гульняні.

Заніць у такой кампаніі 2-е месца будзе для наших проблематычна. Асабліва паслья двух «абаронак» на старце. Паразу ў гас-

цёй ад Чехіі можна было прадка-заць: беларусы сабраліся толькі за пару дзён да старту і не правялі ніводнага сур'ёнага спарынгу, пра-ста не пасыпелі аднавіць гульня-вия сувязі. Да таго ж адзіны наш цэнтраваць Аляксандар Куль (ён выступае за аўтсайдэра турэцкага чэмпіянату «Камбасан») відавочна прайграе чэскаму цэнтравому Зідэ-ку, які пасьпей пагуляць у NBA. А ў баскетболе наяўнасць у ка-мандзе высакакляснага цэнтра аз-начае палову посыпеху. Зідэк і стаў героям той сустракы, набраўшы 29 ачкоў (супраць 20 у Куля). Гульня ж са зборнай Польшчы паказала, на сколькі далёка мы апусыціліся за апошнія гады.

Нашу каманду падвяля непрэ-стыжнасць сёньняшній беларус-

кай зборнай у вачох некаторых баскетбалістаў. Ужо пару гадоў адмайлоўца выступаць за зборную лепшия беларускі баскетбаліст 90-х Валеры Дайнека (тлумачы гэта стомленасцю ад савецкага бардаку, які пануе ў нашай баскетбольнай фэдэрацыі). Плюс Ка-ранкевіч пнецца выступаць за Расею (а якраз пазыцыя «цэнтру» самая слабая ў нашай камандзе: апроч Куля няма нікога). Гэта таксама вынікі таго разбураныя нацыянальной сывядомасці, яко-га дабіваеца цяперашні юрад.

У гэтым годзе нашу каманду чакае яшчэ толькі адна гульня — з грэкамі. Ня выйграюць напышы, дык хоць пракатаюцца: гуляць будуць у Атэнах.

Андрэй Андрэеўскі

дзе варта быць

«Наша Ніва» і «Arche»

«Наша Ніва» і «Arche» запрошаныя на сустрэчу ў Кальварыйскую раду Маладога Фронту. Да чытачоў у пятніцу 3 сінегня а 19-й прыдудыца Валерка Булгакаў і Андрэй Дынько. Кальварийская рада месціцца на Захадзе. Як дабірацца, можна даведацца праз тэлефон 253-03-14 (Алесь Барбікаў).

Горадня

5—6 сінегня ў кінатэатры «Горадня» пройдзе рок-фэст «Тры шрубы» з удзелам «Кальяну», «Hollowed»-у, «Старога млыну» і іншых групай.

Кіно

У Палацы культуры прафсаюзаў у Менску на гэтым тыдні пакажуць колькі стужак рэжысёра Клода Шаброля. Програма называецца «Бунтаўнік спакою». 1 сінегня на экране «Зух Сэрж» (1959) — адзін з праграмных фільмаў кіно новай хвалі. 2-га — «На два павароты», крымінальная драма. 3-га — «Хай здохне зывер», фільм пра жорсткасць ды гвалт. 7-га — «Цырымонія» (без перакладу), экранізацыя крымінальнага раману Рут Рэндал, дэталёвае дасьледаваныя анатомія зла. 8-га — «Баты», экранізацыя псыхалагічнага раману Жоржа Сыменона. Баты — самотная паўг'яная жанчына ў начным бары, у глыбіні душы якой — цёмныя жаданыны ды рызыкоўныя эратычныя фантазіі. 9-га — «Стайкі зробленыя», крымінальны фільм зь нестандартнай інтыгі і цудоўнай акторскай працай Юпэр і Сэро.

Спорт

«Gallina Blanca», фірма, што ўпарты вядзе сваю рэкламную кампанію па-беларуску, на гэты раз фундуе кубак Беларусі па спартыўнай гімнастыцы, які пройдзе ў Палацы спорту. 3 сінегня ў 15.30 адбудзеца фінал спаборніцтваў (шматбор'е); 4-га ў 10.30 — «Baby Cup» (выступленыя самыя маленькія спартоўцаў), а ў 15.30 — фінал у асобых відах гімнастыкі; 5-га — шоў зорак сусветнай гімнастыкі (білетам слу-жыць упакоўка супу фірмы).

ART

Ёсьць адно пацьверджанае жыццем правіла — на варта марнаваць час і гроши на антэрпрызы, прывезеныя да нас з расейскіх сталіц. Но і ў Маскве, і ў Піцеры гэтыя спектаклі не паказвацца. Яны створаныя адмыслова для недалёкіх правінцыяляў, га-товых плаціць за «кіношнія» імё-

ны. Але здараюцца вынікты. А 19-й на сцэне дому Афіцэраў пачнецца спектакль «АРТ», пастаўлены французскім рэжысёрам Патрысам Кербратам з удзелам артыстаў І. Касталеўскага, М. Янушкевіча й М. Філіпава. Білеты каштуюць ад 1500 да 7500 тыс. рублёў.

Трышчан і Іхота

1 сінегня на Малой сцэне Купалаўскага прэм'ера «Трышчан і Іхота», новага спектаклю, пастаўленага Гарцуевым паводле п'есы Сяргея Кавалёва. Мабыць, найкавацівікі будзе ў гэтым, бо іграюць з большага маладыя акторы, выпускнікі Акадэміі мастацтваў, і ў спектаклі шмат харэографій.

Коласаўцы

На гэтым тыдні купалаўцам давядзеца пачасыніца, бо ў Менск прыжджае з гастролямі віцебскі тэатр імя Якуба Коласа. 1 сінегня на сцэне Купалаўскага — сапата ў дэзвюх дзеях «Пад сонцем»; 2-га — трагікамэдый А. Пановай «Таму што люблю»; 3-га — драма А. Стрындберга «Франэн Юлія»; 4-га — шоў-опера паводле А. Пушкіна «Руслан ды Людміла»; 5-га — «Блудны муж і яго жонка Варвара» — камедый без антракту, створаная Г. Марчуком. На Малой сцэне 3-га віцяляне пакажуць спектакль «Шагал... Шагал...».

Зыніч

30-га ў Касцёле святых Сымона і Алены «Зыніч» — беларускі пастаўчыні тэатар 'аднага актора ладзіць монаспектакль «Віленскія мроі» паводле ўспамінаў Юльяны Вітан-Дубейкаўскай з роду Мэнке.

БТ

У панядзелак увечары ў праграме «Добры вечар, Беларусь» будзе гаварыць пра захаваныя архітэктурныя помнікі. Но і Вам ёсьць што сказаць? У студыю можна будзе патэлефанаваць.

Арт-кавярня

2 сінегня ў арт-кавярні ў Палацы культуры трактарнага (ля мэтро «Трактарны завод») пройдзе літаратурна-мастакская вечарына. Чакаеца ўдзел паэта Славаміра Адамовіча. Пачатак а 19-й.

Лукавая музыка

3 і 4 сінегня а 19-й у Палацы культуры МТЗ выступіць ду-хавы аркестар «Няміга». Вядучым будзе аўтар «НН». Зыміцер Падбярэскі.

Алесь Кудрыцкі

МАСТАЦТВА З «АСАБЛІВЫМ ЦЫНІЗМАМ»

Няясна, чаго было болей у судзе над Алесем Пушкіным — правасудзьдзя або мастацства

Пачалося ёсё з таго, што судзьдзі Хрыпач не хаваў натуральнага разумення беларускай мовы і не шукаў ніякіх перакладчыкаў. І ёсё ж за карэктнасцю судзьдзі праглядалася передвызначанасць выніку — тая сабе незалежнасць, калі ад чалавека «нічога не залежыць». Што да ста-рэнъкіх дзядка з бабулькай па-бапапал судзьдзі Хрыпача, дык я так і не змагла растлумачыць ролю гэтых жывых дэкарацыяў замежным журналістам.

Алесь Пушкін абвінавачваўся ў тым, што, праяўляючы асаблівіцыцы, знаходзячыся ля 1-га пад'езду рэзыдэнцыі прэзыдэнта, дэманстрыраваў прыкаціў вазок з гномом, пад якім, паводле аўвінавачанія, ляжалі герб, сцяг і партрэт Лукашэнкі: у «злонім хулаганстве» і «зъянівазе дзяржавных сымбаліяў».

Алесь Пушкін адзначыў, што, выказваючы пратэст ад імя

разіць пачуцьці людзей, але прызнаўся: у бліжэйшую паслья 21 ліпеня нядзелю наведаў царкву ў сваім Бабры да спавяды ў там грэх «змушчэння сэрца». Грэх, на ягоную думку, быў у тым, што ля вазка з гномом маглі сабрацца прыхільнікі і апанэнты Лукашэнкі ды, крый Божа, учыніць патасоўку між сабою. «Почырк беларускай апазыцыі — гэта ня кроў, не вайна, а змаганье такімі мірнымі высокамастацкімі акцыямі», — упэўнены Алесь.

Съведкамі на судзе былі два маладыя міліцыянты, якія 21 ліпеня несці службу аховы «Чырвонага Дому». Цікава, што спачатку аховнікі будынку заўважылі зусім не мастака з вазком ды вілкамі, а группу журналістаў з фота- і відэакамарамі. Абодва съведкі заяўлі, што ня бачылі дакладна, у што менавіта Пушкін утыкнуў вілкі, калі спыніў вазок.

Суд адхіліў хадайніцтва абароны аб прызначэнні мастацтваз-

наўчай экспэртызы, тым ня менш, судовая калегія дапытала ў якасці спэцыяліста мастацтвазнаўцу Віктара Пятрова. Пушкінскую акцыю ён ацаніў як «пэрформанс з палітычным падтекстам», заяўшы, што спрэчным у гэтым выпадку можа быць толькі ўспрыманыне акцыі рознымі глядачамі.

На жаль, судзьдзі Хрыпач сарваў цікавы сюжэт для праграмы «Времечко». Здымачнай групе расейскага НТВ з самага пачатку працэсу былі забароненыя здымкі.

Алесь Пушкін быў прызнаны вінаватым і асуджаны на 2 гады турмы з адтэрмінouкай выкананія прысуду на такі ж тэрмін.

Напярэдадні суда над мастаком пачалі адбывацца містычныя рэчы з некаторымі ягонімі творамі. Абрацы маці Божай усіх смуткуючых радасці і Хрыста Уседзяржыцеля, якія Пушкін рэстаўраваў у адной з цэркваў Віцеб-

ску, пачалі міраточыць. Расейскія сывяты, кажа Алесь, расцінілі гэта па-свойму: маўляў, «Александр Пушкін выступае против власти, и господь должен его образумить». РПЦ у Віцебску моліцца за Пушкіна.

А пра Алесеў росьпіс у менскім ліцэі мастацтваў ужо ходзіць цэлая легенда. Яе распаўсюдзілі адзін з выкладчыкаў, які чую тую легенду ад сваіх вучняў. Кажуць, што, калі Пушкін працаваў над росьпісам у актавай залі, у яго ня ладзілася праца — ажно пакуль у апошніню почадзіць работы не сышоў на мастака нібы Дух, і карціна на сцяне сама сабой намалявалася. Пазней ля яе фатаграфаваліся вучні. Але аднойчы высыветлілася незразумелае: адзін з персанажаў карціны, хлопчык-музыка са скрыпкой ў руках, кожнага разу на здымках стаіць у іншым месцы!

Ня ведаю, ці бачыў падобныя

Ля прэзыдэнцы 21 ліпеня 1999 году містычныя знакі расейскіх цэзка нашага мастака. Але ж і яму ўлады адказвалі на мастацтва пераследам ды высылкаю. У нашага Пушкіна гэта ўжо другі крымінальны прысуд за палітыку. Першы раз яго судзілі яшч

ТРЭЦІ ЭТАП ГЕНАЦЫДУ

Падыходзіць да завершаньня распрацоўка трэцяга этапу «антытэарыстычнай апэрацыі» расейскіх войскаў у Чачэніі, заяўіў у пятніцу першы намеснік начальніка Генштабу Расеі Валеры Манілаў. Між тым, другая фаза генацыду чачэнскага народу канчаецца пад шалёнае рыкаценъне самалётаў і сывіст ракетаў, пры дапамозе якіх расейцы пасыпахова ператвараюць Грозды ў бязълюдныя руіны.

На словам генэрала з хара-
тэрным прозвішчам, апэрацыя па «вызваленіі Грэзага» пра-
цякае ў згодзе з планам: для
чачэнскай сталіцы ноц на 26
лістапада стала самай забой-
чай ад пачатку баявых дзеян-
няў. У пятніцу авіяцыя федэ-
ральных сілаў зрабіла больш за
100 вылетаў у раён Грэзага.
Грозды стаўся аб'ектам так званага «дыванавага бамбазавання»,
факт якога ўпарты адмаялецца
расейскім камандаваннем.
Ты, хто прыйшлі «ўсур'ёз і на-
доўга», зібираюцца «заставацца
тут назаўжды», відаць, дзея-

таго каб жыць у пустэльні: маш-
табы мэтадычнага руйнавання
інсургентскага рэспублікі ўзрас-
таюць. Посьпехі фэдэралаў віда-
вочныя: пад іхным кантролем
ужо калі ста селішчаў. Але якім
коштам здабываюцца перамогі?
Нягледзячы на заявы Генштабу
аб тым, што расейцы трывою-
ца палітыкі «мінімізацыі ахвя-
раў» як сярод мірнага насельни-
цтва, так і сярод вайскоўцаў,
колькасць ахвяраў ужо перавы-
сіла 5 тысяч чалавек, прычым
больш за паўтысячы з іх —
расейскія салдаты.

На дзіве, што Расея плянуе

абвесьціць амністыю для баеві-
коў і ўвогуле імкнецца да пас-
туповага згашэння, зацірання
канфлікту. Па-першае, вайна за-
цяглася, а ваяваць узімку расей-
цы, як мы памятаем, ня дужа
ўмеюць. Па-другое, склалася
катастрофічная сітуацыя з уце-
качамі. І па-трэцяе, нягледзячы
на тое, што Эўропа ў Стамбуле,
хаваючы вочы за сваімі тлусты-
мі і асьцярожнымі капіталі-
стичнымі пальцамі, ня здолела
дастактова голасна выказаць
Расеі сваё «фі», палітыкі Су-
польнасці, як і ў выпадку з
Косавам, прытрымліваюцца раз-
ных поглядаў на канфлікт. Ад-
нак, відаць, такі-сякі ўціск на
Крэмль вядзеца на пазафі-
цычным дыпламатычным уз-
роўні. Асабліва рэзка выказа-
юцца супраць палітыкі Масквы
французскія і нямецкія ўлады.

У Беларусі ж на знак пад-
рымкі чачэнцаў у Горадні на-
ладзілі збор гуманітарнай дапа-
могі ўцекачам.

Анатоль Прасаловіч

ШКАДА РАСЕІ

Працяг са старонкі 1.

Асьвятленыне вайны ў замеж-
ных мас-мэдыях абавяшчаецца ад-
набокім толькі таму, што інфар-
мацыя падаецца з абоўхвакі
чачэнскага фронту (НІТВ у іншым
кантэксце трапна называе закі-
ды такога кшталту «абвінавач-
ванынімі ў прафесіяналізме»).
Тым часам наступ інфармацыйнай
дыктатуры ў Расеі робіць немаг-
чымым выказваньне адрознай
думкі, дык увогуле думкі. Дужа
папулярнага цяпер Пуціна не
насымельваеца крытыкаваць
ніхто, і нават расейскія «за-
ходнікі» лісцілівяць перад новым
народным улюблёнцам, прынамсі,
на словах.

У Львове ня любяць расейцаў,
у Менску паляца расейскія сцягі,
у Балтыі ладзяць набор добрах-
вотнікаў на змаганьне з фэдэраламі і г.д. — і сярод гучнага ў
гнеўнага абурэння ў расейскіх
СМІ нікому не прыходзіць на дум-
ку простае пытаньне: чаму? Ад-
моўныя герой гэтых сюжэтаў,
нібы казачныя персанажы, якія
чыняць зло толькі таму, што ад
прыроды злыя і ня любяць Расеі,
як тая Баба Яга (чую, чую рускі
дух!). Ніхто не спрабуе растлумачыць, знайсці крыніцу антырасей-
скіх настроў у бытых «братьніх рэспубліках» і ў сувесце.
Расейская замежная палітыка, ад
царскай да ельцынскай, не пад-
лягае сумнёву. Варта адно намяк-
ніцу на мягчымасць памылкі —
можа, мы нешта ня так зрабілі?
— каб атрымаць ярлык «зрадні-
ка», што й здарылася зъ
Яўлінскім, які наважыўся загава-

рыць пра мір з Чачэніяй.
Ёсьць два спосабы конча-
развязаць «чачэнскае пытанье».
Першы: зынішчыць усіх чачэнцаў.
Улучна ёсць дзеецьмі, бо яны калісьці
вырастуць, жанчынамі, бо яны
народзяць новых дзяцей, і ста-
рымі, бо яны распавядуць малым.
Другі: пакінуць Чачэнію ў спакоі
і ўмацаваць расейска-чачэнскую
мяжу. Гэты другі варыянт ня
толькі больш цывілізованы і
прасыцейшы, ён адзін реальны.
Вайна, як сведчыць гісторыя, не
вынікатак, а хутчэй нармальная
стан расейска-чачэнскіх дачынен-
няў у апошніх паўтараста гадоў,
ад моманту зьяўлення там першага
расейскага салдата.

Але расейскія кіраўнікі дураць
галовы сваім падданым, ія дума-
ючы пра будучыню краіны далей
за чэрвень 2000 году, калі маюць
адбыцца прэзыдэнцкая выбара. Ім
наплываеца на чарговея страчанае
пакаленне, наплываеца на міжна-
родную рэпутацыю Расеі ды вялі-
зныя выдаткі на вайну, а на ча-
чэнскі народ — пагарот. Іх высо-
кая мэта — улада — апраўдае
любия выдаткі ў сродкі, і най-
лепшым сродкам для здабыцца
папулярнасці ў краіне выявіла-
ся вялікадзяржайнасць. Відаць,
гордасць за вялікую радзіму добра
суцяшае ў галечы.

Шкада Чачэніі, але шкада й
Расеі. Мы добра ведаем, што та-
кое папулізм. Калі Беларусь ста-
ла ахвяраю таннага папулізму,
дык Расея зараз зазнае папулізм
дарагі, бо ён ужо цяпер каштует
жыцця.

Алесь Пяткевіч

ЦЯЖКАЯ НОШКА ДАБРАЧЫНЦАЎ

13 лістапада ў ангельскім горадзе Лідз адкрылася сустрэча прадстаўнікоў дабрачынных арганізацый, якія дапамагаюць Беларусі.

Сёлета прыехала больш за 100
чалавек ад дзесяткаў розных су-
полак. Гэткія сустрэчы склікае
Chernobyl Children Project — вялі-
кай арганізацыі на чале з Ліндай
Уолкер. Гаварылі пра каардына-
цию між сабою ў справе адпраўкі
канвой ў грузамі ў Беларусь, пра
тое, каб разам арендаваць транс-
парт, а таксама, каб супольна
рабіць невялікую газету.

Зацікавіла ўсіх паведамлень-
не пра менскі дзіцячы госьпіс —
прытулак для сымяротна хворых.
Ён існуе на грошы замежных ах-
вярадаўцаў. Дзяржава не дзе, таму
грошай госьпісу хранічна не стае,
а сымяротнікү ўсё больш. Кіраў-
нічка госьпісу Ганна Гарчакова
казала, што крытычна сітуа-
цыя склалася ў Берасцейскай
вобласці, дзе на раг дзеци хварэ-
юць ўсё болей, а лекар для без-
надзеіных — адзін на ўсю воб-
ласць. Дык хочуць людзі засно-
ваць невялікія госьпісы таксама
у Берасці ды Гомелі.

Дабрачыннасць у Беларусі —
неверагодна складаная й дарагая
справа, — казалі ўдзельнікі сустрэчы.
Дзяржава неахвотна дзея-
вае сярод дзяржаваў, часта выма-

гае ўсякія падаткі, дзярэ гроши
за ліцэнзіі. Апроч таго, у Беларусі
ніякіх супрацоўніцаў з
ціперашнімі уладамі РВ, некаторыя
спынілі контакты, сталі да-
памагаць іншым краінам — гора
у сувесце хапае. Але ж і ў Беларусі
робіцца ўсё з дарагіх краінай
Эўропы. Гроши на дабрачын-
насць шукаць нялётка, дык
людзі ѹ шкадуюць кожнага змар-
наванага фунту.

У Брытаніі дабрачынна пра-
цујаюць дзесяткі звычайных, неза-
можных людзей, гроши на помач
Беларусі — на прыём і лячэнне
дзяцей — зібираюць па цэрквях і
нават у пабах. Увогуле брытанцы

— вельмі ахвярныя людзі. Шмат
чаго на ахвяраваньні робяць у
свай краіне і шмат грошай
іншым народам аддаюць.

Дабрачынцы ня радыя, што
приходзіцца супрацоўніцаў з
ціперашнім уладай РВ, некаторыя
спынілі контакты, сталі да-
памагаць іншым краінам — гора
у сувесце хапае. Але ж і ў Беларусі
робіцца ўсё з дарагіх краінай
Эўропы. Гроши на дабрачын-
насць шукаць нялётка, дык
людзі ѹ шкадуюць кожнага змар-
наванага фунту.

Алесь Пешчарда, Лёндан

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЕ СВАБОДА

Новыя хвалі ад 31 кастрычніка 1999 году

Час	
18.00-19.30	паводле менскага часу
22.00-23.30	паводле менскага часу
6.00-7.00	паводле менскага часу
	Сталая частата на сірдніх хвалах — 576 кгц
	Адрес: 22000 Менск-5, п/с 111; Vinohradskaya 1, Praha 110 00 CZ
	Праграма можна слухаць, чытаць, а таксама пісаць у рэдакцыю прац <i>Гітэрнэт</i>
	WWW.SVABODA.ORG
	НА СТРОЙЦЕСЯ НА «СВАБОДУ»!

БЕЛАРУСЫ КАНАДЫ СУПРАЦЬ САЮЗУ З РАСЕЙ

ня Беларусі з Расеяй, апубліка-
ваны 8 кастрычніка 1999 году,

прадбачае съпешную інкарпа-
цыю Беларусі ў Расею перад кан-
цом 1999 году;

— што жыхары Беларусі,
рызыкуючы сваім жыццём, на-
гражаютыся на катаваньні, арыш-
ты, турмы й агромнія грашовыя
штрафы, вышлі масавай дэманс-
трацыяй 17 кастрычніка 1999 на
вуліцы Менску пратэставаць суп-
раць злучэння Беларусі з Расеяй,

супраць ламаньня Лукашэн-
кам правой чалавекі вольнасці
з аўтакефаліі —

— згодна з Канстытуцыяй
Рэспублікі Беларусі, якой Лука-
шэнка пасля выбараў прысягаў
вернасць, ягоны пяцігодні тэрмін
прызыдэнцства Беларусі скончыўся
20 ліпеня 1999 году, і ён болей ня
ёсьць рэпрэзэнтантам народу Бе-
ларусі;

мы, удзельнікі 37-га агульна-

га зъезду злучэння Беларусі з

Расеяй, супраць ламаньня Беларусі

— пратэствуем супраць дыкта-

тарскага рэжыму А.Лукашэнкі,

супраць безагляднага ламаньня

правой чалавекі, супраць дыскры-
мінаціі ды пераследу беларускае

мовы й культуры ў Беларусі;

— мы салідарызуемся з сурод-

зічамі ў Беларусі ў іхнім зма-

ганьні супраць намераў былога
Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь

Аляксандра Лукашэнкі ліквіда-
ваць незалежнасць Рэспублікі

Беларусь, супраць улучэння яе ў

другую дзяржаву — Расею;

— мы заўсёды верныя Радзе і

Ураду Беларускай Народ

«СЁНЬНЯ КОЖНЫ СЪВЯДОМЫ БЕЛАРУС НА ВАГУ ЗОЛАТА»

**З польскім гісторыкам
Ежы Клачоўскім
размаўляе
Сямён Букчын**

Ежи Клачоўскі — заўажная постаць сёньняшняй Польшчы. Салдат Арміі Краёвай, удзельнік Варшаўскага паўстаньня ў гады вайны, актыўны дзяяч «Салідарнасці» ад пачатку 80-х, сёньня ён дырэктар Інстытуту Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропы, прафэсар Каталіцкага ўніверсytetu ў Любліне. Пералічыць усе ягоныя тытулы і пасады — спраva складана. Але згадаю, што ён ад 1993 г. ганаровы доктар Гарадзенскага ўніверсytetu. 75-гадовы вучоны надзвычай актыўны. Сярод ягоных працаў асаблівую значнасць у навуковым съвеце набылі творы з гісторыкі хрысціянства ў Польшчы. Для нас, безумоўна, важная цікаўнасць, з якой прафэсар Клачоўскі сочыць за падзеямі ў Беларусі. Наша гутарка адбылася ў кулюарах канфэрэнцыі, што адбылася ў Любліне да 450-х угодкаў Люблінскай Уні.

— У выступах удзельнікаў канфэрэнцыі асабліва падкрэслівалася думка пра тое, што Люблінская Унія заклала падмуркі сёньняшняга працэсу эўрапейскага, аўтадыння. Ці няма тут пэўнай гіпэрбалізацыі рамантызацыі тых даўных

падзеяў? Тым больш, што сёньняшняя Беларусь, прынамсі палітыка яе ўладаў, скіраваная якраз у адваротны бок — як мага далей ад Эўропы. Наш правіцель так і выказаўся, ён, маўляў, сваю краіну «за цывілізаваным съветам не павядзе».

— Вы слушна аддзялі саму Беларусь ад палітыкі яе кіраўніцтва. Сапраўды, будучыня Беларусі ў руках саміх беларусаў і нікога іншага. Я думаю, што ў вас нямала разумных людзей, што разумеюць, якую гісторычную, культурную нацыянальную спадчыну, звязаную з эўрапейскай традыцыяй, яны маюць. Гэтыя людзі, безумоўна, надзеленыя пачуцьцём адказнасці за лёс свае краіны. Сапраўдныя сабры Беларусі ў Эўропе таксама добра разуме-

юць важнасць беларускага ўкладу ва ўсходнеэўрапейскую культурна-гісторычную традыцыю. Без Беларусі нельга зразумець самую сутнасць Вялікага Княства Літоўскага. Прагэта нельга забываць, гэта трэба захоўваць, берагчы, перадаваць дзесяцім і ўнукам як нацыянальны скарб. Асабліва ў цяперашніх умовах, калі кожны съядомы беларус літаральна на вагу золата. Болей, болей павінна ў вас быць людзей, якія сапраўды пачуваюцца беларусамі. Толькі пры такім працэсе колькасць можа перайсьці ў якасць.

— У нас сёньня нямала пішуць пра беларусаў як пра народ са страчанай гісторычнай памяццю, што толькі невялікая частка моладзі, нейкая частка інтэлігенцыі сапраўды захоўваюць цягу да нацыянальнага ідэалу. Яшчэ некалькі гадоў таму казалі пра нацыянальнае адраджэнне, але вось не атрымалася, працэс затармазіўся, калі не пайшоў назад...

— Я разумею вашыя цяжкасці. Але я ня трэба забываць, што надзвычайна важная ўмова ў цяжкія часы — захаваць і ўмацаваць нацыянальную, інтэлектуальную, грамадzkую эліту. Яе страта — гэта страта ўсяго, найперш — будучыні. Но без эліты немагчымыя ператварэнні ані ў палітыцы, ані ў эканоміцы, ня кожучы ўжо пра культуру. І

гэта важна для ўсіх народаў.

— Ведаце, у нас неяк аддзяляюць магчымасць прагрэсіўных сацыяльных пераменаў ад нацыянальнага моманту. Маўляў, быў бы чалавек добры...

— Важна зразумець, каго ён прадстаўляе, гэты добры чалавек. Калі толькі самога сябе, дык і сацыяльныя інтарэсы, якія ён нібыта бароніць, ня маюць яшчэ раз падкрэсліваю важнасць захаваньня нацыянальнай эліты. І перадусім — на глебе нацыянальнай культуры. Нацыянальныя палітыкі могуць пацярпець паразу. А нацыянальная культура заўсёды будзе заставацца глебай для новай хвалі ўздыму, адраджэння. Ботут нараджаеца наўбільш праканаўчая грамадзкая, сацыяльная аргументацыя, якой ня мае чаго супрацьпастаўіць бязродны, пазбаўлены нацыянальнага пачатку рэжым. Відавочная рэч: сёньня ўлада праиграе нацыянальным інтэлектуалам Беларусі.

— Улада, вядома, праиграе, але як праўбіцца нацыянальным інтэлектуалам да замарданай афіцыянаю прапагандай, задуранай, саветызаванай часткі беларускага грамадства — вось у чым праблема.

— Гэта, безумоўна, ваша трагедыя. Тут трэба разважаць, аналізаваць... Ня можа быць гатовых рэцэптаў. Але адзін я ведаю і гатовы паўтараць бясконца: трэба захаваць нацыянальную эліту і разам з ёй сапраўдныя беларускі дух.

Фота Анатоля Клешчука

Сакрат Яновіч, або, з палітыкаў — Вінцун Вячорка. Таксама ўладзімер Арлоў і Алех Трусаў. Вось такога кшталту людзі.

Ірина Екадумава, маскоўская магістрантка з Менску:

— Эліта ўяўляеца мне тымі прадстаўнікамі грамадзства, што валодаюць аўтарытэтам, дастатковым, каб уважаць іх за выразнікай поглядай нацый.

Дар'я Раткевіч, студэнтка Эканамічнага ўніверсytetu:

— Эліта ўяўляеца мне тымі людзі, якія ўласцівыя рысы свае нацый. Беларуская эліта мае будучыню, бо ў нашых умовах гэтыя панятак пашыраецца на ўсіх, хто змагаецца за Беларусь.

Аптыва Віктар Мухін

ту сучасных ведаў:

— Зыходзячы з панятку “нацыя”, гэта людзі, якія маюць высокі адукатыўны ровень і прысвячаюць сваё жыццё паслугаванню нацыі ды ставяць яе перадусім у сваім жыцці. Калі гаварыць пра беларускую нацыянальную эліту, дык трэба браць пад увагу, ці ёсьць беларуская нацыя? Калі мы даем станоўчи адказ на гэтае пытаньне, дык ёсьць беларуская эліта. Але яна падзеленая й не згуртаваная.

Алесь Мікус, рэдактар друкаванкі «Слова Нацыі»:

— Гэта пласт нацыі, што грунтуецца на нацыянальных інтарэсах. Сапраўдная эліта знаходзіцца ў аніякім разе ня ў месцыце, але ў вёсцы, бо менавіта вёска захавала свой адвучны тысячагадовы лад і съветагляд. Будучая эліта мае выйсці ія проста з вёсکі, але ўва ўсім грунтавацца на вёсковым съветаглядзе.

Югася Каліда, назвалася “юнай інтэлектуалкай і маргінальным элемэнтам”:

— Нацыянальная эліта — гэта тыя людзі, якія папросту прачытала напімат больш кніжак за сярднестатыстычнага чалавека яй асэнсавалі іх з пазыцыі свае нацый. Беларуская эліта глядзіць на НТВ “Кино не для всех” і шкадуе, што гэтыя не здымоўць у “Беларусьфільме”.

Наталія Водзіч, навучэнка Беларускага ліцэю:

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі,

мовы й культуры. У Беларусі нацыянальная эліта ёсьць, але пакуль гэтых людзей вельмі мала, марудна яны “памнажаюцца”, бо німа адпаведнага выхавання ў школах. Я кепска знаёмая з мэтамі й плянамі Вінцунка Вячоркі, але наагул для мяне эліту ўласцівле.

Макс Кащынскі, прадставіўся як “дээструктар моладзевых аўтадынняў”:

— Цяпер яе як такой няма. Юркас Лук'янаў, супрацоўнік «Супольнасці»:

— У Беларусі эліта толькі фармуеца, яна пачала паўстаўваць трохі раней за наўбільш незалежнасці разам з зяйўленнем панятку “думаць Беларусь”.

Кася Бохан, студэнтка Політэхнічнай акадэміі:

— Гэта нешта неакрэсленае. Тут згадваеца напаў эказка. У вёсцы запытаўца: “У вас у Менску ўсе па-беларуску размаўляюць?” Адказ: “У нас па-расейску размаўляюць кожны бомж умее, а па-беларуску — нацыянальная эліта”. Да нацыянальнай эліты я далучыла б Вінцунка Вячорку, Касю Камоцкую й Васіля Быкаў — імёны, што адразу прыходзяць у галаву.

Святлані Судноўская, студэнтка Эканамічнага ўніверсytetu:

— Гэта частка грамадзства, што можа годна рэпрэзэнтаваць націю ў съвеце. Яна ёсьць у нас, бо ёсьць самое беларускае грамадзства. У Беларусі на статус эліты можа прэтэндаваць рэдакцыя чашопіса “Arche”, або, напрыклад,

апытанье «НН»

УСЕ, ХТО ЗМАГАЕЦЦА ЗА БЕЛАРУСЬ

Як цяперашняя вучнёўская моладзь ацэньвае стан беларускага грамадзства і каго прызнае за нацыянальную эліту? Такое пытанье карэспандэнт «Нашай Нівы» задаў маладым беларусам.

Ірына Віданава, галоўны рэдактар часопіса “Студэнцкая думка”:

— Гэта група грамадзства, што бярэ на сябе адказнасць (часам падсьведама) за лёс нацый. У Беларусі ёсьць нацыянальная эліта. Гэта частка інтэлігенцыі, гэтых людзей шмат, але яны ня моцныя ў пэўных сферах і ў штодзённым жыцці сябе не выяўляюць.

Таціана Папова, студэнтка журфаку БДУ:

— Гэта людзі, якія ёсьць носьбітамі нацыянальных вартасцяў і традыцый, а найперш наўкукоўскія і разумныя людзі наагул. І гэта не абавязкова гуманітарны, але галоўнае, што гэтыя людзі жывуць дзеля свае краіны. У Беларусі ўсяго 10% нацыяналістак і гэта надта мала, але гэта эліта.

Наталія Васілевіч, студэнтка журфаку БДУ:

— Гэта энэргічныя субпасіярнныя рэпрэзэнтантны народу, якія бароняць нацыянальныя вартасці і займаюць стварэннем культурнага пласта нацыянальнае съведамасці. Беларуская кіраўнічая эліта насымрэч ня ёсьць нацыянальна, праўдзівія ж носьбітамі элітарнасці знаходзяцца ў стане контраэліты, але менавіта яны бяруць актыўны ўдзел у фармаванні нацый.

Вадзім Лабковіч, былы палітвазень, цяпер студэнт Інстыту-

ту сучасных ведаў:

— Зыходзячы з панятку “нацыя”, гэта людзі, якія маюць высокі адукатыўны ровень і прысвячаюць сваё жыццё паслугаванню нацый ды ставяць яе перадусім у сваім жыцці. Калі гаварыць пра беларускую нацыянальную эліту, дык трэба браць пад увагу, ці ёсьць беларуская нацыя? Калі мы даем станоўчи адказ на гэтае пытанье, дык ёсьць беларуская эліта. Але яна падзеленая й не згуртаваная.

Алесь Мікус, рэдактар друкаванкі «Слова Нацыі»:

— Гэта пласт нацыі, што грунтуецца на нацыянальных інтарэсах. Сапраўдная эліта знаходзіцца ў аніякім разе ня ў месцыце, але ў вёсцы, але менавіта вёска захавала свой адвучны тысячагадовы лад і съветагляд. Будучая эліта мае выйсці ія проста з вёсکі, але ўва ўсім грунтавацца на вёсковым съветаглядзе.

Югася Каліда, назвалася “юнай інтэлектуалкай і маргінальным элемэнтам”:

— Нацыянальная эліта — гэта тыя людзі, якія папросту прачытала напімат больш кніжак за сярднестатыстычнага чалавека яй асэнсавалі іх з пазыцыі свае нацый. Беларуская эліта глядзіць на НТВ “Кино не для всех” і шкадуе, што гэтыя не здымоўць у “Беларусьфільме”.

Наталія Водзіч, навучэнка Беларускага ліцэю:

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі,

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі,

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі,

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі,

— Гэта тыя людзі, якія ў складаныя часы гатовыя ахвяраваць ўсім дзеля выратаванья й захаванья нацыянальнай ідэі

Чарговая саюзная дамова чарговы ж раз павяргае беларускага інтэлігента ў панылы стан. Усё пачалося ў траўні 95-га, калі быў праведзены рэфэрэндум пра мову і сымболіку, і з тых часоў з рэгулярнай пэрыядычнасцю паўтараўца гэтыя крыўдныя ўдары і гэтае несуцешнае пачуцьцё ўласнае бездапаможнасці. Хтосьці ўрэшце расчараўваюцца ў нацыянальных ідэалах, хтосьці нібы акамянеў сэрцам, а большасць прыняла на веру зручную формулу: маўляй, усе гэтыя інтэграцыйныя заходы нічога ня значаць, і галоўнаму інтэгратору таксама нічога, акрамя тэлевізійнай карцінкі, не даюць. Слабое суціненне...

Беларускай інтэлігенцыі становіцца візуальна меней, яна ўсыхае нібы тая шчыгрынаўшая скура, яна расцярнушана і не звязаная міжсобку, яна слабая. Яна ўсё ніжэй згінае галаву пад удаврамі ўсё новых дамоваў, аб'яднаныя і інтэграцыйнай траскатацтві, сапраўдны сэнс і разъяльны плён якіх, здаецца, толькі ў тым і заключаецца, каб пакрыўдзіць, зынішчыці, зынішчыць яе, беларускую нацыянальную эліту.

Я намаляваў наўмысна ўтрыраваную карціну дзеялістага, каб ярчай убачыць прычыны такога становішча і магчымыя выхады з яго. Можна было б, наадварот, пералічыць масу ініцыятываў і ўчынкаў, калі беларускі інтэлігент, нягледзячы ні на што, працягвае рабіць сваю справу — выдае пэрыёдкі і кнігі, адчыняе мастацкія выставы, піша пранікнёныя вершы... Але ўся гэтае дзеяньні разам узятам носіць экстэнсіўныя характеристыкі. Подзвігі ўчынняўца па завядзёнцы і таму, што ўчыніць іх патрабуе съвета-погляд. Аднак пануе ва ўсім гэтым інэрція. Колішняя дылема пра дзіве неабходныя часткі адраджэння — руціну і фэнерю — пераставае быць дылемай, а застаецца толькі руцінай зь няясной надзеяй на тое, што некалі ўсё нейкім чынам пераменіцца на лепшае.

Думка прафэсара Ежы Клачоўскага пра захаваньне і пашырэнне эліты ня новая. Аднак не прыпомню, каб нехта ў нас ставіў гэту задачу на першое месца. На першым месцы заўсёды былі заклікі ратаваць незалежнасць і мову, а вось ратаваць нацыянальную эліту — носьбіта гэтых ідэалаў — не заклікалі.

Думка прафэсара Клачоўскага пра захаваньне і пашырэнне эліты ня новая. Аднак не прыпомню, каб нехта ў нас ставіў гэту задачу на першое месца. На першым месцы заўсёды былі заклікі ратаваць незалежнасць і мову, а вось ратаваць нацыянальную эліту — носьбіта гэтых ідэалаў — не заклікалі.

рэнне эліты, здаецца, ня новая. Аднак жа не прыпомню, каб нехта ў нас ставіў гэту задачу на першое месца. На першым месцы заўсёды былі заклікі ратаваць незалежнасць і мову, а вось ратаваць нацыянальную эліту — носьбіта вышэй пералічаных ідэалаў — не заклікалі. У выніку многія з нацыянальнае інтэлігенцыі страцілі веру ў свою патрабаць незалежнасць і мову.

Сымптоматычна, што разуменне нацыянальнае эліты як асновы прыходзіць да тых, хто займаецца беларускай сітуацыйнай зонкай, на Захадзе. Мне даводзілася сустракацца з прадстаўнікамі розных заходніх фондаў, якія спансаруюць, у прыватнасці, незалежную прэсу. У папярэднія гады яны казалі, што нацыянальная культура не ўваходзіць у кола іхных зацікаўленняў, бо нічога ня можа зъяніць у рэчіснасці. Цяпер ўсё зъянілася. Выходзіць, няслушна расстаўляліся акцэнты.

Па-моему, адказваю я ім, уся справа ня ў тым, супраць каго змагацца і каб скінуць Лукашэнку, а ў тым, за што змагацца, у тым, каб сфармуляваць характеристыкі тae Беларусі, якую мы хоцам, каб выснаваць тая якасць ў людзях, якія мы лічым патрабованим захаваць і разьвіць.

Нацыянальная інтэлігенцыя пакуль яшчэ працягвае стравацца, а не набывацца. Я маю на ўвазе такую важную рэч як салідарнасць. Мне згадваецца паказальны прыклад — аптычнай, якое «Наша Ніва» правіла пасля Чарнобыльскага Шляху 1996 году, калі 200 чалавек апынуліся за кратамі. Што такое салідарнасць інтэлігенцы? — запытаўся мы тады ў розных дзеячоў. Паэт Улад-

зімер Някляеў адказаў:

«Я лічу разыдзіраныне чарнобыльскай трагедыі ў палітычных мэтах абсалютна амаральнай дзеяй як з аднаго боку, так і з другога. Я разумею народнафронтаваў, асабліва іх лідэраў, якім перакрыта тэлебачаныне, радыё, прэса. Яны палітыкі ў пераважнай большасці. Але яны ведалі, на што ішлі. Ім трэба палітычна не памерці, абазначацца, каб быць нейкай, хоць бы ўяўнай, палітычнай сілай. Яны сталія мужчыны і ведалі, на што ішлі. Вось вы пытаецца пра салідарнасць, а яны ведалі, на што ішлі. І, магчыма, баючыся гэтага ўнутры, яны гэтага й хацелі».

Яны ведалі, на што ішлі... Лёс самога Уладзімера Някляева паказаў, што адсутнасць салідарнасці — гэта няслушны шлях, які прыводзіць толькі да агульных грамадзкіх і культурных стратаў. Як у тым хрэстаматычным прыкладзе з фашыстоўскай Нямеччыны. Прыйшлі па суседа. Дык ён жа жыд, — падумаў я. Прыйшлі па другога суседа. Дык ён жа камуніст, — падумаў я. Прыйшлі ўрэшце і па мяне... Нагадаю, што менавіта пагроза арышту змусіла Уладзімера Някляева перабрацца ў Польшу, дзе, як мне здаецца, беларускі паст пачуваеца адарваным ад радзімы.

Берагчы эліту — гэта ня толькі даваць камусыці гроши або выхоўваць дзетак у адпаведным духу, хоць гэта і вельмі істотна. Прававыя апекі могуць выяўляцца ў тысячах буйных і дробных учынкаў. Выпішыце беларускую газэту, слухайце незалежнае радыё, купіце кнігу беларускага паэта — і гэта будзе калісьціна даля ў нацы-

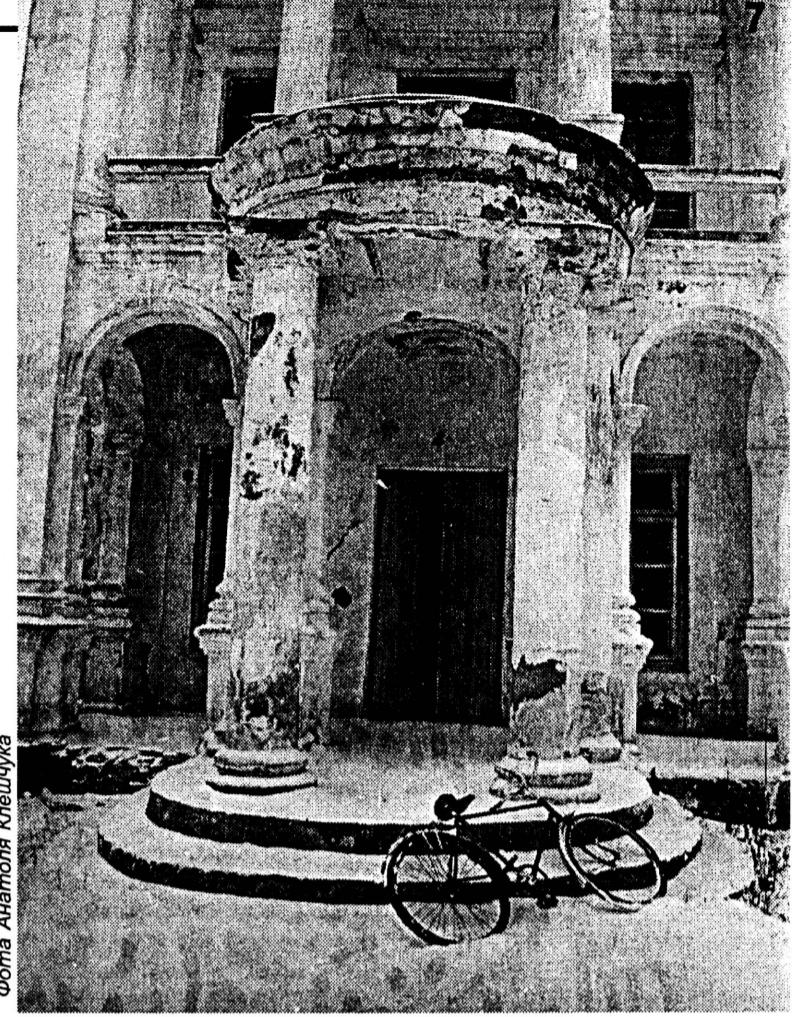
янальным маштабе падтрымка асобых творцаў і цэлых групоў нацыянальнае эліты. Згадаю, што апошніе выданыя эстонскай энцыклапедыі за савецкім часам разышлося накладам 250 тысяч. Гэта значыць, купіла кожная сім'я. У тым ліку сям'я рыбака на далёкім хутары, дзе бацька цягае нерат, а маці цыруе шкарпетку. Вялікія калектывы беларускіх гуманітараў не пачуваюцца запатрабаванымі грамадзтвам, а вялікіх рынку — яшчэ й не забясьпечанымі ім. Аднак, тут няма папроку грамадзтву, у чым не было б ніякага сэнсу. І мае разагі датычыць толькі самой беларускай эліты. Бо, як пісаў Уладзімер Каараткевіч, ня троба двух, каб пачаць.

Зразумелая прычына несалідарнасці беларускіх інтэлігентаў. Беларуская савецкая эліта заўсёды была на ўтрыманні дзяржавы і ніколі не рабіла стаўкі на ўласныя сілы. Напрыклад, не сак-

рэт, што міт пра ніzkую раскупляльнасць беларускай кніжкі падтрымліваўся самім выдаўцамі, бо гэта давала ім магчымасць разылічваць на большыя дзяржаўныя даты. Для рынковых умоваў такі падыход азначае сім'еркі кнігі.

Аднак інэрція захоўваецца. Толькі апэляцыі да дзяржавы, а калі яны не даюць плёну — дык саркастычная, зынішчальная крыніца таго ж Лукашэнкі, і больш нічога. Няправільная моўная палітыка і гэтак далей. Усё гэта так. Толькі не адтуль трэба пачынаць. Справа падтрымкі і пашырэння нацыянальнае эліты пачынаеца не з заканадаўчай дзейнасці. Яна знаходзіцца адлюстраваны ў законах толькі пасля таго, як становіцца фактам рэчаіснасці. Спрошчана кожучы, калі я непатрабована сам сабе, як я могу патрабаваць закона аб патрабнасці міне іншым?

Сяргей Паўлоўскі

Фота Анатоля Клешчuka

ЧАШНІКІ, РАДЗІМА ОСКАРА МІЛАША, ГАЛЕЧА І ЗАПУСЦЕНЬНЕ

Чяпер мала хто ў нас можа ўявіць сабе, што Чашніцкі раён мае багатую гісторыю. А менавіта тут знаходзіцца старожытны Лукомаль, цэнтар некалі слыннага й заможнага княства. Побач ёсьць яшчэ вёска Чарэя. Некалі ў тут быў княскі пасад. Чарэя славілася сваім базыльянскім кляштарам, што стаяў на высыпе пасярод возера. А яшчэ гэтае мясьціна дала съвету выбітнага французскамоўнага паэта-містыка Оскару Любіча-Мілашу. Пасыля першай сусветнай вайны ён стаў літоўскім дыпламатам у Парыжы і ўсе свае сілы аддаў услыўленню Літвы, хоць да канца дзён гэтае і не акрэсліў, нават сам для сябе, дзе яе межы... І ўвесч час мроў пра сваю мітычную Чарэю. Вось як ён апісваў родны

край ў адной са сваіх лекцыяў:

«Хадземце, я павяду вас у думках у край дзівасці, сутоніні, імглы й ціхіх шэптаў... Вось мы і тут, на ўскраінах польскіх земляў, ужо паўночных, але яшчэ закаханых у колеры.

Адзін мах крыла — і мы праляцім над краінай, дзе ўсе рэчы пазначаныя прыгаслым колерам успамінаў. Нас агортвае пах гарлачыкаў, імжыстая лясная смуга...»

У часы маладосці Мілаша Чарэя лічылася культурным мястечкам. Тут быў народная вучэльня, касыёл, сынагога ды царква.

Фота Уладзімера Цімашэнкі

У близіх Чашніках у тых самыя часы працавалі ажно трох народных вучэльняў й адна вышэйшая, было шмат розных бажніцаў. І на ват у легендарным Лукомалі на 140 хатаў была школа, прыходзкая вучэльня, і зноў жа царква, якую ўпісвае інтэлігэнцы (настаўнікаў,

спэцыялістаў саўгасаў і гэтак далей), якія кажучы пра простых работнікаў, даградаю. Людзі съпяць без пасыцельнае бялізны, якія маюць нармальнае посуду, апранутыя ў лахманы, практична не карыстаюцца звычайнімі сродкамі гігіенаі, мыміні сродкамі, якія маюць тэлевізары, не чытаюць газет. У дамах зусім няма кніг і часопісаў. У большасці дробных паселішчаў няма тэлефоннае сувязі. У некаторых дамах адлучанае энэргазабесіпчэнне. Выбітыя шыбы заробленыя дыхтай».

Гэткім выглядае Чашніцкі раён пры канцы XX ст. Вядома, адсутнасць кніг на радзіме Мілаша рэч дзікаватая. Але й гэта ня ёсць... Далей Посахаў піша:

«Харчаваные людзей крайне беднае — сала ды бульба, бо лядоўнія няма, лёхі не выкарystаўца, садавіну ў гародніну няма дзе захоўваць. Ды й не магчыма іх набыць. Дзеці вымерханыя, выглідаюць млявымі, неахайна апранутыя. Іх ратуе ад голаду толькі цэнтралізаваная харча-

ваньне ў школах. Мэдычнае аблуга кепская. У клубах ня топіцца».

На чатырох старонках гэтага дакументу павістася катастрафічна карыціна жыцця беларускай праўніцы. На загад чыноўніка зь Менску ў тым раёне была праведзеная генэральная прыборка. Што маглі — то зрабілі... Купляць жа кнігі тутзішым людзям, вядома, ніхто ня будзе. Зрэшты, і карміць іх няма каму. А сакрэтныя дакладныя запіскі апошніх гадоў лягуть у архівы. Можна шукаць вінаватаў, але сёняння няма сэнсу.

Есьць сэнс пачытаць Оскара Мілашу. Ягоная радзіма застанецца ў сусветнай культуры гэткай, якой яе стварыў ён. Бяз голаду, бруду і брыды запусціць...

Сяргей Харускі

Фота Анатоля Клешчuka

50-60-JA: VYZVALEŃNIE I ADRADZEŃNIE

19 listapada ū Londanie adbyłasia prezentacyja novaj knihi anhielskaha slavista praf. Londanskaha universtyetu Arnolda McMillina "Belarusian Literature in the 1950s and 1960s: Release and Renewal" (Biełaruskaja litaratura ū 1950-1960-ja hady: "Vyzvaleńnie i agradzeńnie"), jakaja mesiac tamu vyjšla ū niemiecka-aüstryjskim wydavietwie Bohlau Verlag. Praf. McMillin u svajoj pracy zviajnūsia da hadoū "vyjścia z ciemry" biełaruskaj litaratury

pašla śmierci Stalina i jejnaha ražviēcia pad čas adnosnaje volnašči ū 60-ja hady.

Pieršaja navukovaja praca praf. McMillina — "Šloūnik biełaruskaj litaraturaj movy XIX stahodździa" — vyjšla ū 1973 h.

Pavodle a. Alaksandra Nadsona, jaki užiaū słova pad čas prezentacyi, "Historyja biełaruskaj litaratury" A. McMillina (1977) — pieršaja surjognaja praca padobnaha kštałtu pavodle prynsypaū i standartaū zachodniaha litaraturaznūstva. Apošni artykuł praf.

McMillina, prysviečany paeziji Ūł. Karatkieveča, apublikavany sioleta ū biełastockim časopisie "Termapičy". U 1992 h. jom padrychtaў zbornik Łarysy Hieniū ū "Vieršy", rukapis jakoha ū svoj čas pierdaū u Londanskiju Skarynauskiju bibliujibiežu adzin ū biełarusaū, što arpuušia ū Niemiečcynie.

Sp. McMillin miarkuje zakončyć praz 2 hady knihu, jakaja budzie pryswiečanaja našaj litaratury ū 70-80-ja hady.

Aleś Nieščarda, London

ІНВЕНТАР ВЫВЕЗЕНАГА Ў РАСЕЮ

Дакументы да гісторыі царквы ў Беларусі XVI—XIX ст. у фондае «Канцылярыя мітрапаліта грэка-уніяцкіх цэрквяў у Рasei»: Да-веднік. Уклад. С. Плаўловіч, Т. Мальца-ва. — Менск-Полацак: Сафія, 1999. — 386 с. ISBN 985-6448-05-0

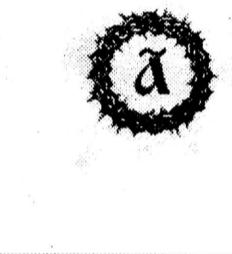
Калі мне трапіла ў руکі гэтая kniha, я падумаў — вось, працяг антыйніцкай кампаніі. Забытала назва выдавецтва: ведаю, што менская фірма «Лучы Софій» выдае knihi супраць уніятаў, а проста «Сафія» — гэта, аказваецца, уніяцкае выдавецтва. Мэты яно ставіць навуковыя: «Беларуская Грэка-Каталіцкая Царква шчыра зацікаўленая ў грунтоўным і аўтэктыўным дасьледаваніні ўласнае гісторыі» — і са-цыяльныя: «Толькі на грунце аўтэктыўных гістарычных дасьледаваніяў будзе магчымым партнэрскі і братэрскі міжканфесійны дыялог у Беларусі».

Як ведама, старадаўні ўніяцкі архіў цяпер знаходзіцца далёка ад Беларусі, у Санкт-Пецярбургу. У такіх абставінах весьці навуковыя дасьледаваніні унії нам вельмі цяжка. Выдадзеная kniha значна палегчыць працу нашых дасьледнікаў, бо ў ёй — інвентар дакумэнтаў з таго архіву. Прайда, інвентар арыгінальны: не старадаўні і не сучасны навуковы, а канцылярска-архіўны канца XIX — пачатку XX ст., на расейскай мове. Такім ён і надрукаваны. Зайважым, што ў 1897 і 1907 гадах выйшлі 2 тамы «Описания документов архива западнорусских униатских митрополитов», то бок гэтага самага архіву. Быў падрыхтаваны да друку і 3-ці том, але рэвалюцыя заступіла яму да-рогу.

Дык што за «Архіў» выйшаў у 1999 годзе? Ці гэта той інвентар, што маецца цяпер у Санкт-Пецярбурскім архіве, ці той, што быў надрукаваны ў 1897—1907 гадах?

Адказу няма, бо ўкладальнікі knihi не палічылі патрэбным адзначыць гэта. А дарма, гэта быў адзін з іх галоўных абавязак. Здаецца, гэта інвентар з архіву, бо раней друкаваны быў трохі інакшым. Прыкладам, першы

АРХІЎ УНІЯЦКИХ МІТРАПАЛАІТУ

дакумент зь цяперашняга выдання мае тытул «Дарственная запись княгини слуцкой Анны Слуцкому Троицкому монастырю на Локнейский став. 17.09.1489», а ў выданні 1897 году значыцца ліст «на мельника Семенца». Або другі прыклад. У выданні 1907 году чытаем: «Дело по обвинению администратора селиской церкви Адама Назюковича в причинении беременности прихожанкам. 15.04.1797», а ў цяперашнім выданні — тое ж, але «Селецкой церкви». Толькі якому варыянту верыць?

І зусім новы сьпіс дакумэнтаў ёсьць у цяперашнім выданні — інвентар тых архіўных справаў, што меркавалі надрукаваць да рэвалюцыі, ды так і не надрукавалі. Яго час прыйшлоў сёняня. На жаль, складальнікі «Архіву» не далі арыгінальных назваў некаторых справаў з суцэльнага іх пераліку. А, можа, правільна зрабілі, што не дали, бо тыя, здаецца, украінскія. А каб не здавалася, дык трэба было проста напісаць, што тыя — сапраўды украінскія.

А ўвогуле «Архіў» 1999 году — сапраўдны падарунак для беларускіх навукоўцаў, якіх займаюцца рэлігійнымі справамі XVI—XIX ст. Цяпер бяз гэтай knihi не абыдзеца ніякае дасьледаванне гісторыі і праваслаўя. Яно будзе падмуркам для наступных пошукаў. За далейшымі фактамі

давядзеца, ведама, ехаць у Піцер, бо справа вяртання гэтага архіvu цёмная і амаль невыграшальная (былі слабыя спробы вярнуць ў 1920-х гадах).

Але і ў нашай старонцы ёсьць архіўныя матар'ялы пра унію. Ix, ясна, мала. Складальнікі гэта адзначаюць: «Дасьледнікам хрысціянства часоў Сярэднявечча і сучаснасці вядома, што ў гістарычных архівах Менску і Горадні захавалася невялікая частка дакумэнтаў пра ўніяцкую царкву. Астатнія альбо страчаныя, альбо месцяцца ў замежных архівах». Але ж... Неяк, гартаочы з нейкай прычыны актавую knihu земскага суда Наваградзкага ваяводства за 1767—1768 гады (Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў Менску, фонд 1774, інвентар 1, справа 3), натрапіў на нечаканую і найкаштоўнейшую крыніцу — стары тагачасны інвентар архіvu ўніяцкіх мітрапалітаў. Тады ён быў непараўнальная баражышы, шмат якія дакумэнты паходзілі са старажытных часоў, мноства — з XVIII ст. I што за інвентар — у некалькі разоў больш падрабязны за цяперашнія. I якія там былі пэрліны, на жаль, зынкілі назаўсёды, у тым ліку дакумэнты пра невядомых дагэтуль мастакоў. Прыкладам, такі запис: «Дакумэнты контракту з маляром Вайнікоўскім на мальванье ў Наваградзкай катэдры. Штук 2. 1690, чэрвеня 17. Кантрактны ліст з маляром. 1691. Обліг ад маляра на 300 (злоты), выданы ксяндзу мітрапаліту».

Выдаўцы цяперашняга «Архіву» без усялякіх камэнтараў на вокладцы сваёй knigi зъмясцілі «А» — стараславянскі «нумар 1». Намёк, што выданье дакумэнтальнай спадчыны ўніяцкай царквы будзе працягнута? Зъявятае увагу на інвентар зь менскага архіву — гэта на сёняняшні дзень самыя варты для апублікаванья дакумэнтаў. Да таго, мноства невядомых і каштоўных дакумэнтальных крыніц расцесяна сярод самых розных фондаў Менскага архіву. Трэба их шукаць.

Валеры Пазнякоў

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

У.Агіевіч. Сымболіка гравюры Скарыны. — Менск: Беларуская на-вuka, 1999. — 320 с.: іл. — Наклад 1000 ac. ISBN 985-08-0303-7

Аўтар, які чамусыць ўпарту на-стойвае на называнын беларуска-га першадрукара Скарыной, а не Скарынам, спрабуе высьветліць зъмест і сымбалічна значаньне яго-ных гравюраў, дзе сваю вэрсю та-менных знакаў і сымбаліяў ды іх эти-малёгii. Праца вызначаеца рэзкас-цию ацэнак, вэрсіяй і поглядай іншых скарыназнаўцаў.

А.Ветах. Кроніка смутку: Ра-ман, аповесць-містыфікацыя, апавяданні. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 207 с. — (Пер-

шая kniha празаіка). — Наклад 1000 ac. ISBN 985-02-0018-9

Р.Гардзей. Межань: Кніга ліркі. — Менск: Беларускі kniagazbor, 1999. — 144 с. — Наклад 500 ac. ISBN 985-6318-48-3

А.Канапелька. Летазылічэн-не: Верши. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 127 с. — Наклад 1300 ac. ISBN 985-02-0040-3

Я.Купала. Поўны збор твораў: у 9 т. Т. 6: Паэмы, пераклады. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 430 с. (4) арк. іл. — Наклад 5800 ac. ISBN 985-02-0422-2 (т.6)

Чарговы выпуск Купалавага збору ўлучае паэмы "На Куцьцю" і "На Дзяды". Цана 580 тысячай.

У.Неўдах. Cantantibus organis: Беларуская арганная культура ў кантэксце эўрапейскіх музычна-гістарычных працэсаў. — Менск: Тэхналагія, 1999. — 170 с. — Наклад 200 ac. ISBN 985-6234-74-3

Адзінай на цяпер праца з гісто-ры арганнае музыки ў Беларусі. Упершыню складзены камалёг арганай, а таксама зъмешчаная агульная храналагічна табліца ў нот-ных дадаткі.

I.Пракаповіч. Шляхі наканава-нага бязъмежжа: Верши/ Прадмо-ва К.Камейшы. — Менск: Мастац-кая літаратура, 1999. — 111 с. — (Першая kniha паэта). — Наклад

1000 ac. ISBN 985-02-0246-7

П.Саковіч. Мілавіца: Верши. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 63 с. — Наклад 1500 ac. — ISBN 985-02-0272-6

R.Смольскі. На скрыжаваньні: Тэатр у працэсе станаўлення і ра-звіцця нацыянальнае і гістарычнае съвядамасці беларусаў/ Нацыянальная Акадэмія Навук Бела-русы. Инстytut мастацтвазнаўства, этнографіі й фальклёру імя К.Кра-піві. — Менск: Беларуская нау-ка, 1999. — 231 с.: іл. — Наклад 700 ac. ISBN 985-08-0575-1

Э.Суйнджвуд. Сыціслая гісто-ри сацыяльнае думкі/ Пад рэдак-цыяй У.Маруціка. — Менск: Тэх-

налёгія, 1999. — 349 с. — Наклад 1000 ac. ISBN 985-6234-68-5

Цвёрдая вокладка і ўзорная бе-ларуская мова гэтае knigi (рэдак-тары Вінцук Вячорка і Алена Тру-сава), наягледзячы на цану (1 мільён рублёў), робяць яе добрым па-ра-днікам для науচэнцаў факультэ-таў сацыялёгіі й проста цікайных у беларускай спэцияльнае науко-вой тэрміналёгіі. Пры канцы зъм-шчаеца малыя тлумачальны слоў-ник сацыяллягічных тэрминаў.

У.Федасенка. Мутныя росы: Раман. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 271 с. — Наклад 1500 ac. ISBN 985-02-0014-6

Knigі чытаў Віктар Мухін

ЗАТ «Сотвар»

1. Веткаўскі музей народнай творчасці — 860 т.
2. Л.Васюковіч, М.Яленскі. Методыка выкладання беларускай мовы ў сярэдняй школе — 285 т.
3. А.Вініцкі. Матар'ялы да гісторыі беларускай эміграцыі ў Нямеччыне — 45 т.
4. В.Адамчык. Развіцітальная аповесьць — 240 т.
5. В.Целеш. Гарады Беларусі на старых паштоўках — 1100 т.
6. Даламожнік для журналістаў Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропы — 44 т.
7. А.Дзін. Гісторыя эканамічнай думкі — 107 т.
8. З.Дудзюк. Палонінік хыцьца — 100 т.
9. Беларускі народны соннік — 65 т.
10. А.Калубовіч. На крывовай дарозе. Творы з эміграцыі — 260 т.
11. Бялоўскі. Тэхнічныя сродкі научанья і методыка іх прыменення — 130 т.
12. В.Рагуля. Успаміны — 39 т.
13. У.Каско. Святло далёкай зоркі — 325 т.
14. У.Неўдах. Беларуская арганная культура ў кантэксце эўрапейскага музична-гістарычнага працэсу — 1090 т.
15. Е.Мерацкі. Светлым ценем Адама Міцкевіча — 39 т.
16. Літаратурная Гарадзеншчына — 50 т.
17. Новы запавет. Псалтыр — 455 т.
18. А.Пушкін. Выбранные творы — 935 т.
19. І.Саверчанка. Кніжна-пісмовая культура Беларусі — 650 т.
20. Т.Процка. Пакутнік за веру і Бацкаўшчыну — 39 т.
21. У.Ліпскі. Праудзіўныя аповеді пра твой і мой радавод — 105 т.
22. Шасцімоўны слоўнік — 195 т.
23. М.Чарніцкі. Правадыр крывалятых вершнікаў — 195 т.
24. Янка Запруднік. Беларусь на гістарычных скрыжаваньнях — 325 т.
25. Янка Купала. Пойны збор твораў. Т. 5: Верши, пераклады 1930-1942 — 180 т.
26. Я.Найдзюк, І.Касяк. Беларусь учора і сяняня. Папулярны нарыс з гісторыі Беларусі — 220 т.
27. М.Ермаловіч. Старажытная Беларусь. Віленскі пэрсыяд — 200 т.
28. С.Станкевіч. Русіфікацыя беларускай мовы ў БССР — 100 т.</

10 ВАРШТАТЫ

Зы́міцер Бабровец

Я НЯ ШАФА

Ты приходіш да мяне штовечар,
Мы «кладгандем» нямецкую мову.
Гы — сарамлівая васьмікласныца,
А я — на шафа, я — твой настаўнік.

Адна на аднай загарэлый ножкі,
На прылухлых вуснах — ні званьня
памады,
Вочы — сіняга неба глыбіні,
А валасы — першы сънег... Вось ты якая.

А я — на шафа, я — твой настаўнік,
Я ціё вучу нямецкое мове.
Праўда, слова Гётэ прашибаюца слаба
Ад маіх вуснаў да тваіх вушак.

Ты паточыстым рухам трэш каленца,
Я з разльёту зьбіваюся на мову Купалы,
Я на ведаю, куды падзець свае вочы,
Мне страшнна, да болю непамысна,

Бо я на шафа, я — твой настаўнік.
Твае мяккія шчокі напіваюца барвай,
Ты дыхаеш цяжка, а твае грудзі
Пад лёгкай апраткай пнуцца-вастэрюць...

І вось ён, момант, які ўславіў бы Гётэ!
Мы з табою ляцім у вырай...
Якая тут к чорту нямецкая мова,
Калі я на шафа, а твой настаўнік!

Макс Багдан

ВЕРШНІКУ «ПАГОНІ»

Доўгі час ты на быў на Радзіме.
Хтось парушыў гісторычны ход.
І ўжо не ганарыца тваймі
Спадкаемцамі бедны народ.

Патрыётаў забылі імёны,
Адракліся ад назывы сваёй.
Пад узызянем пятай калены
Торг ідзе беларускай зямлі.

Адняла твае сілы пагона,
Мужны вершнік на белым кані,
Але ты не спыняйся сілоньня:
Ад манкутаў свой край барані.

Ты галовы сячы рэнэгатам:
І вусатым, і лысым — усім,
Хто культуру расейскага мату
Распаўсюдзіў над краем тваймі.

І пачвараў сячы дэзвіхгаловых,
Каб галоў не пладзілася больш.
Прагані пэўдародныя мовы
Старшабрацкіх расеяў і польшч.

Аказаўся народ у палоне
Не далёка — на роднай зямлі,
І таму ўсё лятуць тыя коні,
Каб съяды іх быцьца не сплылі.

Андрэй Барэйс

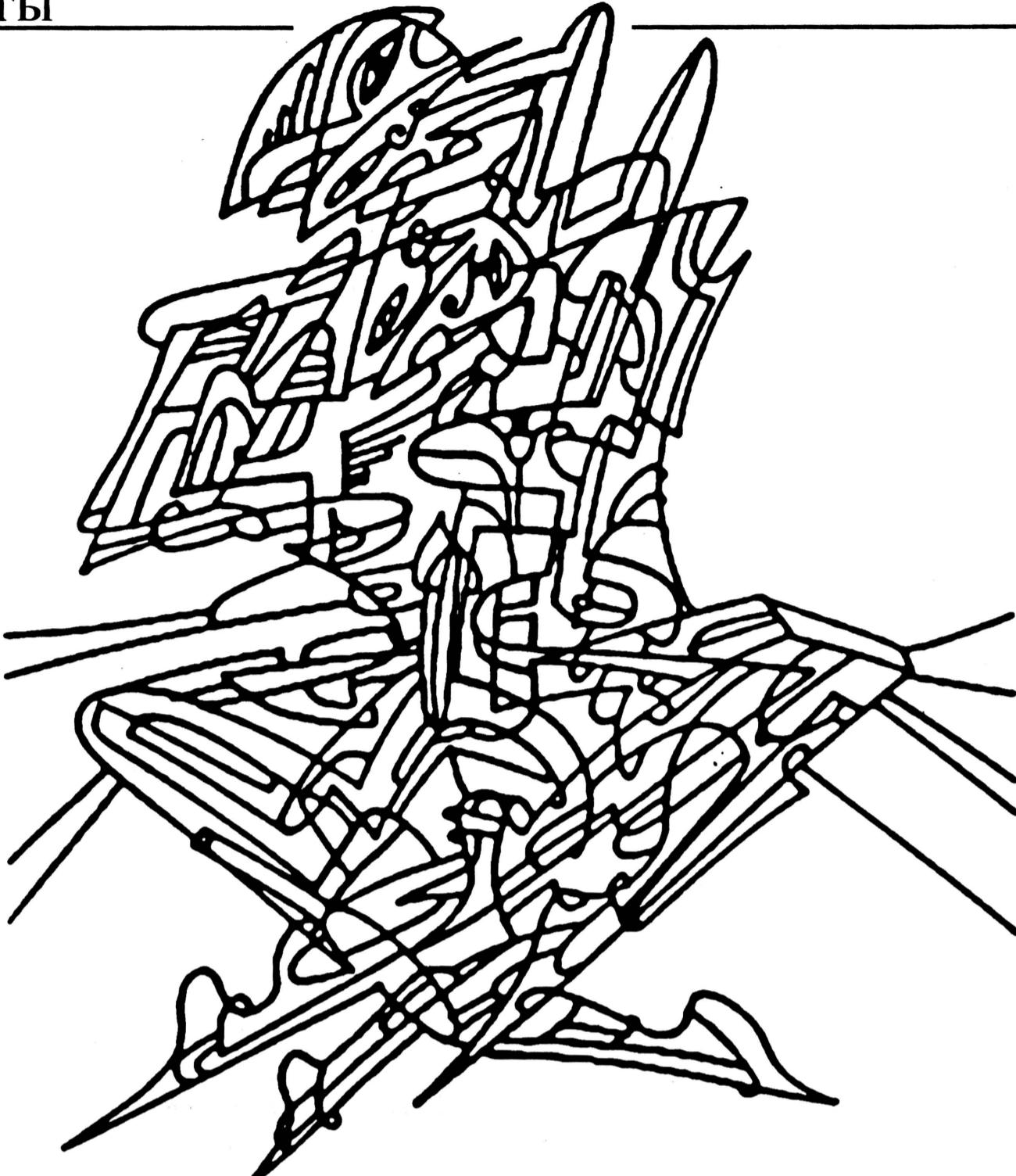
...

Павечаруй са мною сёняня,
У золак правядзі мяне,
Каханыя нашага бяздоннага
Аддай маркотнае вясенне,
Адгавары мяне ад цэнты,
Суціш трывожнікі час,
Пачуцьцем сьветлым, чыстым, верным
Сузор'е запалі за нас,
Снайр мяне сваёй усьмешкай,
Зібры у прыгарычы расу
І ў вечнасьце акрапі нам съцежку,
І лёхі адпусці сълязю,
Заварахі чульпілаві песьні,
Вачамі заміліў мяне,
Са мной памры і уваскрэсні
Ў салодкім золкамвіні,
Згадай мяне ў сваім бяссонні,
Знайдзі да ўлоньні съветлых лоз...

Павечаруй са мною сёняня
І начаруй нам шчасны лёс.

...

Пагуляй у валасах маіх,
У любёных у вільгак зімовую.

Зы́міцер Захарэвіч

СВЯТА

Будзе съята колераў,
Будзе съята, як жа!
Будуць яшчэ мроі нам,
Будзе яшчэ страшна.

Мы яшчэ сустрэннемся:
Будзем піц за наша,
Плюненам на пякнейшае,
На канвой, на краты.

Хто пакіне шэрагі?
Моха вы, власнане,
Пойдзедзе да «белых»
Хамаў з ланцугамі?

Мы сабе нацешымся —
Патанчым, засыянем.
Вы, мусіц, не пасымееце,
А мы вас не чакаем.

Як, калі павернецца
Нашая цірлівасць,
Вам тады паверыца
У нашую сілу!

Мы засеем ворыва —
Нашая палеткі.
Ад хлапцоў з малодкамі
Выйдуць нашы дзеткі.

Будзе жыцьцё файнае:
Мы пакінем царквы,
Мы пакінем фарныя —
Пойдзем да Вялеса.

І ва ўлоньні матухны,
Сам-насам з прыродай
Мы забудзем бразганье
Вашай чорнай зборы.

І страсае цішком на далонь

Белы попел і толькі ўлотайкі
Нечакана губляеш слых —

Рух няспынны сусветнай грацы.

У валасах і на вуснах маіх

Заірэлі смак радыяці.

Пагуляй у валасах маіх,

У любёных у вільгак зімовую...

Вам маўчаць, зайдзродзіцьці нам

Траба у сваіх хатах.

Вы яшчэ папросіце...

Хутка ужо съята.

ЗА СЛАВАМИРА!

У нас была вясна,

І марозу мільгали сьпіны,

Калі Яна ўйвіша:

— Забралі Славаміра...

Яшчэ адной ахвярай больш.

Што зробіш? Але рагам зачапілі

Ды неяк сціснула ў грудзёх —

Забралі Славаміра.

Пайшлі дажджы — паскудная пара,

У стомленых дварох, вось, лісьце

запалілі...

Як запыталіся: «Karо няма?» —

Ледзь не сарвалася:

— Забралі Славаміра.

Чарговы келіх. Вы за што?

Зь мяне даволі вашых кінаў —

Жадаў ўзяць суздром сваё,

А значыць, п'ем за Славаміра.

Нам ёсць што бараніць,

Дальбог, ад Віцебску да Міра.

Хай дабраславіц веџер нам съцагі —

За мац! За жыцьцё! За Славаміра!

KEIN RUSSLAND!

Прададзены горад даліравы рай

Мне малое на шыбе вакна,

Такі непадобны й непатрабны, я

Два слова сцісніць у кулак —

Kein Russland!

Каб сапраўды далі даляры,
Дапамагаў бы нам амон.

За трыста тысячаў «зялёных», —
Кажу як ёсьць, «без дуракоў», —
Да Незалежнасці калену
Павёў бы Юры Сівакоў.

Вы, недарэкі, памаўчалі б!
Скурылі, пазуна, буввары,
Калі мы ў школе вывучаці,
Чаго баяліся цары.

А я з дзяцінства добра помню,
Падручнік быў за пяты клас.
На вокладцы як быцца помнік:
Так ваяваў рабочы клас.

Скульптура Шадра, дзе засята
Рабочы разбірае брук,
І зброя пралетарыту
Трапляе да матутных рук.

Нама нікага сумнення,
Таму і стаў каменным век,
Што з дапамогаю каменем
Рабіўся з малыя чалавек.

Як не хапае сілы пальцаў,
Да камня цягніца рука.
Ад маллау і нэндрэцтальцаў
Ах да паўстання Спартака.

А прыклады Чырвонай Прэсы
У магізі загналі, як цвікі,
Што не забудзеш, хоць ты трэсні!
Пры гсп-рэжыме — не з рукі.

На добрых прыкладах вучылі:
Усе мы памятаем час,
Калі супроць рэжыму ў Чылі¹
Байкоты абвішчалі ў нас.

І думка съпел асьцярожна:
Не вінаваты камні.
Калі супроць жыдоў — дык можна,
Сваіх жа дурніў не крані!

Каб наша воля не зьвяляся,
Далоў падвоены стандарт.
Часі Барацьба ўжоначалаася.
І гэта, браце мой, ях жарт!

З гарыканкаму камуністы
Назло уладам, пакрысе
Апошнім часам, як наўмысна,
Забрукавалі плошчы ўсе.

І быццам чорную завесу
Эздзірам сёньня мы з павек.
У Беларусі век прагрэсу:
Хапае камень чалавек!

І ўлады нашы не ад Бога —
Расплата іх не аблінне.
Ни траба слухаць больш нікога,
Бо на вайне як на вайне!

Даваць адпор пары прымусу,
А не цярпець ганебны ўздзек.
Я зічу сілы беларусу!
Няхай жыве каменны век!

Валадар Цурпанаў

Малюнак Ірыны Чупрыненкі

мусіш мець бараду
і паказваць казылінную рогі,
мусіш брудна ўскладаць
калыты на засычаны стол

і маліты бляяць,
лоб б'ючы аб чужыя парогі.
Вось — казёл-кіраунік,
вось — казыліны начальнік,

вось казыліны халоп,
а вось — проста казэл.
Галерэя казлоў...

Не, казыліны заказнік,
дзе ўзрастошы яны
і дзе гінуць
ад собіхіх рагоў.

...

Губляюць дрэвы лісьце за вакном,
Зайшла туга. І засталася побач.

Кранаю шкло. І зачыняю дом.
Мяне няма. А вусны паліць горыч.

Забытых дён яксымела съято.
Жахіўся сэнс зынчаныня і разлукі.

І дорыць край апошніе ципло.
І зброй прагніць маладыя руки.

...

Так хочацца бяздумна акуніца
У вадаспад дзяявочых валасоў,

Бо так балюча апяляе-сушыць
Мяне мая расплюленая кроў.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

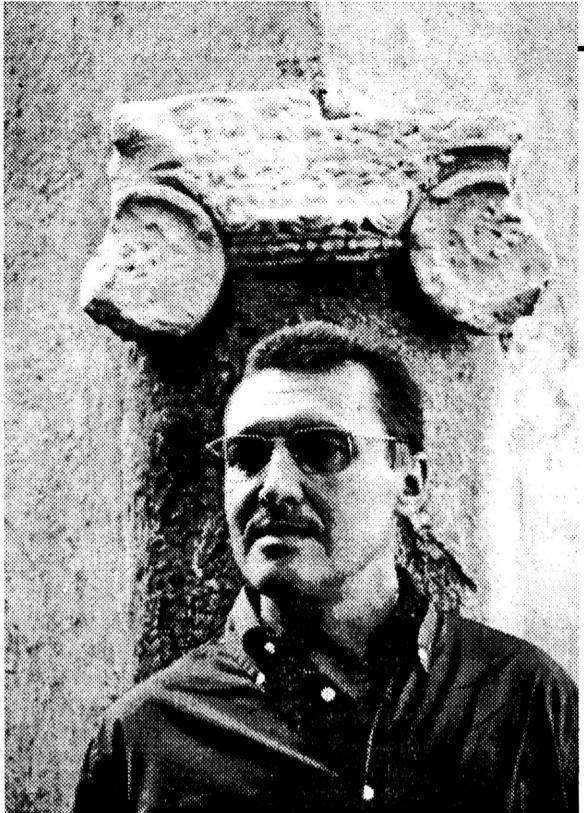
...

...

...

...

Мой Ры

Падарожныя зьдзіўленыні

Адам ГЛЁБУС

Рым — цяжкі горад. Ён цяжкі, як мarmur, як задуха, як съмерць. Рым належыць Рыму. Ён поўны сонца, пякельнай гарачыні і пракаветнай цывілізацыі. Ён пацяжкё утрай пад час зацьменення Сонца. Адзінаццата гаджіні дзеяністада дзяяўтага году а дванаццатай началася зацьмененне. Людзі паспяняліся ў праз чорных шкельцы начала разглядаць неба. Ад Сонца застаўся акраец, падобны да ветаха. Зымі зарнела, звікчэнілася ў нікчэмнасці ўсё існае. Адно вечны горад павялічыў уласную значнасць.

Пад час зацьменення на пляцы Гішпаніі я спаткаў маладую японку з тварам, падобным да поўні ў тумане. Яна была адрошаная. Апакаліптычная зяява ёе абыходзіла. Зрэшты, як і астатніх японцаў на плошчы. Пэўна таму, што культура Японіі — культура Месяца, культура ценю, культура адлюстроўвання, а не съвятла.

Культуры Сонца: Грэцыя, Рым, Эўропа... Культуру беларусаў можна парашаць хіба што з ледзь заўважным серпікам Маладзіка. І гэты Маладзік досыць добра быў мне відаць з пляцу Гішпаніі, побач з якім у кавярні "Грэка" геніяльны Гоголь напісаў, што толькі адсюль ён добра бачыць Расеко.

Я ня ўбачыў Расеі з італійскага пляцу. Падманвца цябе няма сэнсу. Мае падарожныя наўкі вымагаюць адно праўды. Калі зь іх зынікне дакладнасць, ты не дарашеш, я ведаю. Таму, праўда ѹ праўда пра рымскую ваду...

Рымляне п'юць ваду з-пад крану і проста з фантанаў. Яны ганарацца сваёю вадой. Рым яшчэ ў часы старажытных акведукаў гарантаваў кожнаму глыточку добрай, горнай, смачнай вады. Ён і цяпер гарантаве чысьціню вады ў кране. Але я так і не пакаштаваў той вады. Досьвед вандроўніка не дазваляе пераступіць праз правіла: я пі з лужыны, бо перакінесцца ў казльня. Я пі! І хай сабе калюжына рымская, і здабляў яе сам Джавані Берніні. Лепш зайсці ў кавярню ў замовіць халоднай кавы, пасядзець, паразважаць пра дэзверы...

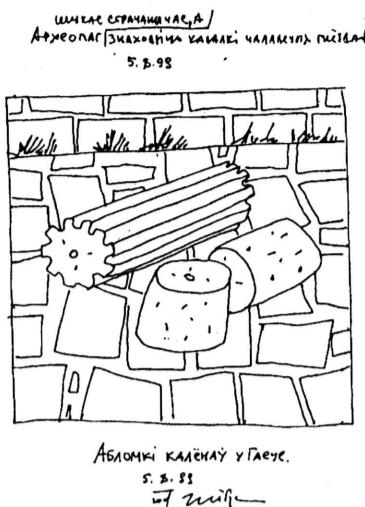
У рымскіх кавярнях трапляюцца такія вузкія дэзверы, што прашчаміцца ў іх можна адно бокам, і толькі чалавеку няпоўнаму. Мне вельмі спадабаліся такія дэзверы. У Рай вядуць дэзверы вузкія. Павер, можа яшчэ вузкія, чым у згаданых кавярнях. Зусім не такія ў Ватыкане. Раскоша Ватыкану неацэнная.

Ёсць жарт... На пытаньне: чаго на ведае Бог? Адказваеш: я на ведае, колькі грошай у Ватыкану. І маеш рацыю. Но, калі ходзіш па Ватыкане, я не то, што гроши, чалавече жыццё каштуе няшмат. Святло, веліч, вечнасць...

Пра іх думаеш, яны хвалуюць. А гроши? Добра, каб была дробязь ахвяраваць на рэстаўрацыю, яна больш. Але дробязь мусіш аддаць, бо Ватыкан і ўвесі Рым патрабуе вечнай рэпарацыі.

Ходзіш па Рыме, блукаеш,

бадзяліся ѹ такое наплывае адчуванье, што зараз возьмеш і правалішся ѹ античныя катакомбы. Абрынесься, паб'есься ѹ ня

вылезеш ніколі. І тады варта зайсці ў касыцёл. У Рыме столькі вялікіх касыцёлаў, што можна бясконца гуляць у інтэр'ерах. Разглядаць алтары, съценапіс, скulptury... Маліца, спавядальная, каяцца, калі заўгодна. У касыцёлах людзей мала, рухаюцца павольна, гавораць усе шэптом. Нават, калі ксёндз чытае Біблію, атрымліваеца ціха. Касыцёлы ратуюць. І я не толькі ў Рыме. У Празе, у Барсэлоне, у Вільні... А ў Менску чамусыці не. Затое ў нашай сталіцы гадзіннікі паказваюць больш-менш дакладны час.

У невялікім гарадку Гаецце, што стаіць на ўзбярэжжы паміж Рымам і Нэапалем, я заўважыў татальну няспраўнасць гадзіннікі. У адным не стае стрэлкі, у другім — лічбаў, а ёсць і такія, што на адзін бок цыфэрбліту паказваюць адзін час, а на іншы — другі. А сонечныя гадзіннікі ўсе як адзін пакрыўленыя, іржавыя і нежывыя. Асабліва дэвіць: як на адным цыфэрбліце ты не пабачиш дакладнага часу. Амаль такую ж карціну я назіраў ў Рыме. Італія чамусыці я любіць гадзіннікі. Напэўна, за гадзінамі на вуліцах сочаваць адно прастыуткі.

Каго-каго, а прастыутак у Рыме шмат. Розныя, на ўсе густы: маладзенькія, старыя, трансвестытныя, съціплыя, нахабныя... Але асабістая мяне зьдзівіла толькі адна. Я ішоў начной вуліцаю. Бачу, на скрыжаванні стаіць хлопец і глядзіць на мяне квадратнымі вачыма. Непрыемна, скажу табе шчыра. Чужы, як ні павярні, горад. Ноч. А на цябе глядзіць так, нібыта носіш на галаве рогі. Не зварочваю. Раўняюся з ім і чую жаночы голас. Азіраю ѹ бачу... За рогам дому, на ходніку, сядзіць на кукішках і спраўляе патрэбы маладая прастыут-

ка. Верне, ліе ѹ размаўляе па сотовым тэлефоне. Спяняцца на стаў. Якая мне да іх справа. Але ж зъдзівілі прастыутка з сутнёрам.

Прастыуткі ў Рыме вельмі ваяўнічыя. На тое ёсьць прычына. Па-лацінску ѹ італьянску публічны дом называюць "люп-нар" ад лацінскага слова lupus — воўк, а прастыутак завуць вайчыцамі. Менавіта прастыутка выкарміла братоў Ромула і Рэма, якія заснавалі вечны горад. Але такая будная, калі зірнуць з боку публічнай маралі, мітальгема не магла ляжаць у фундаменце імперскай ідэалёгіі. Рымляне скарылі ўвесь тагачасны съвет, а іх сталіцу заснавалі паўвыблядкі. Ідэалягі ператварылі прастыутку ў сапраўдную вайчыцу. Але сучасныя рымлянкі лёгкіх паводзін небеспадстаўна лічаць сябе наступніцамі лендарнай вайчыцы. У Рыме адзначаюцца татальнай археалагічнай мысленінні.

Каб стаць сапраўдным археолягам, трэба нарадзіцца ў Рыме. Відавочна. Ну, а калі ты не нарадзіўся ў сонечным горадзе, а жаданне быць археолягам неадольнае, трэба ехаць у Рым і там жыць і капаць. Менавіта каля руінаў Капітолію я падумаў: археалёгія — гэта таксама культывыя зямлі. Наагул культаваў і культывыя ўсne безыліч. Ита-

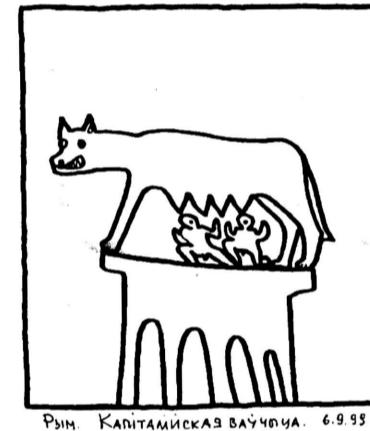

што ў чапэкаўскія часы большасць італьянак насіла доўгія спадніцы. Але ў век тэлевізіі старачасе параднай наряды нагадае на абездзеве нагі. Гэтымі нагамі запоўнена ледзь як ўсіх тэлевізійная рэклама. На ўсіх каналах прапаноўваюцца рамані з матарамі, каб з дапамогаю вібрацыі згняці тлушчу з таўсцінных съцёгнаў і клубоў. Яшчэ рэкламуюцца чарадзейныя кроплі для паходання, масыці ѹ цэляфанавыя нагавіцы. Але ад ўсіх намаганняў вынік амаль нулявы. Толькі мора ратуе дупы італьянак. Дарэчы, ёсьць мужчыны, якія бачаць у жанчыне перш-наперш дупу, такім у Італіі — Рай. Але я ня з тых, хто аддае перавагу менавіта гэтай частцы жаночай сутнасці. Але гэта мітуснія.

Праз мітуснію сёньняшняга дня, праз раскошу баракальнага рэнэсанснага каталіцізму ў Рыме выразна праступаюць рысы велічнага паганства старажытнай імперыі. Паганства — аснова, на якой выткана ўзоры хрысціянства. Таго самага, на якім трymаецца юдахрысціянская цывілізацыя Эўропы. І не крываісці ад патэтыкі, я ўсё ўсё цудоўна разумею. Агульныя слова, абстрактныя велічыні... А пабачыш паліцыянтавага сабаку ў аэропорце, і патас зынікне.

У аэропорце паліцыянт вадзіць сабаку — вялікага рудога аўчара. Той прынюючаеца, азираеца, шукае наркотыкі. Відавочна, сабака хоча знайсці наркотыкі. А я думаю, што яго паводзяць-паводзяць па заліх чаканьня, а потым завядуць у клетку ѹ дадуць, гады рымскія, наркотыкі. А як інакш ён будзе шукаць сярод аэрапортнага тлуму ў вечным Рыме свой імгнены кайф?

Рым, жнівень 1999 году

льянцы культывуюць яшчэ ѹ дупы сваіх абраныніц.

Італьянцы любяць тримаць жанчын на руках. Заводзяць у мора, бяруць на рукі, тримаюць і цалуюць. Зразумела, у вадзе вялікіх дупў італьянак лёгкіх і прыгожых. Насамрэч, дупы ў іх неверагодна вялікія адносна ўсяго астматнага. Яшчэ Карэл Чапек параўноўваў рымскіх жанчын з дарычнымі калёнамі. Пагадзіцца з ім цяжка. Бо дзе ты бачыў калёну на тонкіх ножках. Хіба

лісты ў рэдакцыю

Адаму Глёбусу

Паважаны спадар!

Прачытаў Вашага «Пачварніка». Спадабалася. Разой дзесяць перачытаў «Графітыста» — ізноў лёгка чытаецца, зразумела... але. Вось аб гэтым «але» я хачу з Вамі і пагаманіць.

Хто я? Я ня крытык, не літаратуразнавец, я карыстальнік, спажывец, чытак, які ў маленстве любіў чытаць. Кніжкі навучылі мяне думачыць, стварылі съветапагляд рамантычны, добрачылівый...

«Графітыст» — гэта не аповед, гэта казка... Вы толькі дакрануўся да тэмы і зрабілі скок у бок. Дзяякаўца Богу, што хоць герой апавядання перамог, адкусіўшы лейтэнанту чэлес, і сама галоўнае, учёк, што ўжо зусім фантасцічна.

Вы карыстаецца мовай ляканичнай, выразнай, вы ўжо валодаеце прафесіяй. Вы — прафесіянал. І вельмі шкада, што карыстаецся

свайм талентам на вельмі як.

Сёньня беларускаму грамадству і беларускай літаратуре патрэбныя свой Чехаў, свой Купрын, свой Лёндан — той, хто піша шмат.

Трэба, каб напісалі, напрыклад, пра самага героя нашага часу — «баязлівага чалавека». Мы чытаем у прэсе, што амонавец, якога цішком запыталі, ці атрымаў ён задавальненне ад біцца людзей у «бітве на Першамайскай», сказаў «не» і апусціў вочы. «Я — з вами» — шапнуў іншы міліцыянт на той жа бітве. Напісалі б прыхынкі, што душы — з намі, а на справе — зь імі.

Вось тэма дык тэма. Бацькі здрожжаюць сваім дзесяцям. Заплюшчаваюць вочы на відавочныя рэчы, не змагаюцца за будучыню сваіх дзесяцей. У той час як прафесійныя службы ФСБ рыхтуюць новыя расейскія парадак. У гэты час наўрат дукаваныя людзі дазваляюць сябе замбаваць і толькі лыпаюць вачыма, уторкнуўшыся ў тэлескінку.

Славамір Адамович Чаканін

Паважаны Адаме!

А калі б, напрыклад, лейтэнант у «Графітысе» ня соваў чэлеса куды ня трэба, а проста адправаў прафесійны ўдар на мастаку, склаў пратакол і засадзіў чалавека на год у турму?

А каб потым праз 15 гадоў дачка ўжо маёра Алесія Марчуку выйшла замуж за сына Казіміра Малюкевича — на ўсю Эўропу відомага мастака, які стала жыць ў Вільні? А каб апісаць адчуванні вялікага лейтэнанта, а цяпер маёра Алесія Марчукі, некалі жывага, задзірыстага, што страдаў на Каўказе нагу, калекі, жонка якога нядайна памерла ад раку? Вось ён сівы, змучаны чалавек на вясельлі сустракае свайго Свата...

Адзін змоўчай, другі пачыраваў, пабялеў, пасівеў... Вось тэма: «За ўсё ўжыцці трэба плаціць. І приходзіць час зьбіраць камяні».

Паважаны Адаме!

Чакаю ад Вас значных, цудоўных аповедаў.

Кастусь Травень

З наступнага году ARCHE будзе выходзіць штодвухмесцы. Тэмы першых нумароў наступнага году: «Панславізм: думка і злачынства», «Лірэз, габрэз, жыды. Беларуска-жыдоўскі дыялэг», «Гомасексуалізм, прадстаўлены для гетэрасексуалу».

ARCHE

першы беларускі часопіс XXI стагодзьдзя.

Новы нумар часопіса ARCHE прысьвячаны «Паталёгіям грамадзтва», сапраўдным і фальшывым. Вы знойдзяце ў ім сэкс, нецензурчыну, шызафрэнію, інтэлектуальныя махлярствы, усенароднага фашисты, трансгрэсіўную літаратуру, наркотыкі, хуліганствы. У продажы ў кнігарнях, у распавядсюднікаў і ў «Белсаюздруку» з 10 сінегня.

У Інтэрнэце — ужо цяпер:
<http://arche.home.by>

САБАЧЫЯ ГІСТОРЫІ

Віктар ШНІП

У аднаго сабакі забалелі пярэднія зубы. І пайшоў сабака да доктара. А доктар агледзеў сабаку, выклікаў Граждана і выпісаў загад: «На працягу тыдня разабрацца і дакласць!»

Адзін сабака вярнуўся з Афрыкі. Чорны, як абізяна. Прыйшоў да сваіх дзяўярэй. А на дзяўярах — партрэт Граждана.

Адзін сабака прыйшоў да Віктара Шніпа і кажа: «Не піши ты болей вераша!» А Шніп і спалохаўся: «Чаму?» «А таму што ўжо Граждан будзе пісаць!»

Адзін сабака любіў сала. Пакладзе яго на стол, сядзе перад ім і любуецца. Даведаўся пра такую любоў Граждан. Прыйшоў да сабакі і заяўвіў: «Аддай мне сала!» А сабака ў адказ: «Прыходзь праз месяц».

Адзін сабака валодаў ангельскай мовай. А Граждан карыстаўся слоўнікам і харчаваўся ў Макдональдзе.

Адзін сабака быў вельмі маленькі, і яго ўсе крываўся. Убачыў гэта Граждан і сказаў: «Я цябе абараню...» — і пасадзіў сабаку ў Бастылію.

Адзін сабака любіў паесці. Залезе да каго-небудзь у агарод, нагрызецца буракоў, а тады ляжыць у баразыне і памірае. Заўважыў гэта Граждан і аж затрымцеў: «А можна я вам верш прысьвячу?»

Аднаму сабаку прыслалі ліст з Кітая. Стой сабака чытаць уголос.

чую гэта Граждан і скінуўся з балькона.

Адзін сабака быў адзін. Доўга. І Граждан ня ведаў пра гэта.

Адзін сабака забыўся, чаго ён пайшоў у буоро даведак. Сустрэў Граждана і сказаў: «Мяне заўць Тузік!»

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

Сардэчна віншаем Норберта Рандава з 70-годзьдзем!

ЖЫВІ ДЛЯ СЯБЕ — ЗМАГАЙСЯ ДЛЯ БЕЛАРУСІ!

Беларускі
Нацыянальны
Кангрэс

Падрыхтаваны да друку «ТУРЭМНЫ ДЗЁНЬНИК» С.Адамовіча Шукаем фундатараў.

Звязтарца:
Рэдакцыя «НН» альбо: 220013, Менск,
вул. Сурганава, 45/3. Адамовіч С.

ГАЗЕТА ПРЫМАЕ ТАКСАМА АБВЕСТКІ БОЛЬШЫМ ШРЫФТАМ ЗА НЕВЯЛІКУ ПЛАТУ

- да 20 словам — 50 000 руб.,
 - звыш 20 словам — 70 000 руб.;
 - па-мастаку аформленай аўтаве — 20 000 руб. за 1 кв. см;
 - па-мастаку аформленай аўтаве — 20 000 руб. за 1 кв. см з улікам кошту арыгінал-макету — ад 40 000 руб. за 1 кв. см.
- За аўтаву пра сямейныя падзеі — змена.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, треба пералічыць грошы праз поштавым наступным разыўкавым разумескім: Радыцкая газета «Наша Ніва», пр. 30122/30500/10/Ленінскі адр.: «Белгазбюро», г. Менск, код 763.

На зваротным баку блінка паштовага пераводу ў скрынкі «Для пісъмовых паведомленняў» запісвацца дакладна і чытна такт абвесткі, тэлефон для сувязі і АБВЯЗКОВАДАДЕЦЦА СКАЗ: «ЗА РЭКЛЯМНЫЙ ПАСПУТ».

Рэдакцыя

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Міхасю С. зь Менску. *Няма сэнсу дыскутаваць далей — і Вам, і нам, і ўсім усё ясна. Ці гэта Вы на дркуваліся ў газэце «Лімонцы»?*

Сяргею Г. з Берасця. *Не дапоўнім, бо гэта рымэйк беларускіх савецкіх арыгіналаў.*

Ангеліне М. зь Менску, Л.Б. і Я.К. з Воршы. *«НН» заставацца перакананаю ў патрабнасці новага курсу БНФ.*

Віталю С. зь Менску. *Ня дужа даўно тэлефанавалі яму ў Варшаву, прасілі, дык адказаў: «Няма калі».*

Сяргею Б. з Гомеля. *Пра Скарину ў сэксы у Вас выйшла нешта няяснае.*

Хведару К. з Маладечна. *Шкада, што газэта да Вас даходзіць толькі ў пятніцу. Мо маладзечанскі шапік ТВМ мог бы колькі траба асобнікай у нас забіраць у панядаэлак, а Вы б там куплялі?*

У жыцці герояў Вашых эпічных аўтаву не адываеца нічога вартага ўвагі пісьменьніка, а самі яны не ажываюць са стафонамі, і мы іх не пазнаем.

Сяргею П. зь Берасця. *«Грамадзкая фрустрацыя праз палітычны нарцысізм»: quod licet B. non licet P. Момантамі заскладана як для газэты. Момантамі надмерна прыгожай пакручаста — што выклікае недавер. Агульная цімінасць і манія заразумелых словаў і зваротаў. Цяжка ў маладым веку пісаць у неакрэсленым жанры. Цівёрда вызначаны кантынент, напрыклад, кніжнай рэзэнзіі, фэльетону ці міжнароднага камэнтара дысцыплінаваўбы. Але вельмі просьмі не пакідаць пісаць.*

Кастусю Б. з Мар'інай Горкі. *Чытایце тых пісьменьнікаў, якія згадваліся ў «НН» ад '91-га да '99-га.*

Сержку Н. Вельмі добра Вы пішаце пра «неасэнсавае чаканье моманту, калі можна будзе выкарыстаць свой патэнцыял». Толькі ж можна і не дачакацца. Гэта чаканье, што два самыя брыдкія заняткі — чакаць і даганяць... Часам здаецца, што Лукашэнка ў тыхіх развагах ні прычым, або што ён — толькі «адмазка», якай людзі апраўдаюць сваё байства жыць.

БЕЛАРУСЬ
д/а «Нарач», т/т «Нарач», п. «Спутнік», п. «Хуравушка»;
Дом творчасці пісьменьнікаў «Спач» (Ракаў);
Браслаўскія вазёры: б/а Слабодка (катадзы), б/а «Дрывяты» (зурбакорпус);
ЛіТВА, ЛАТВІЯ, ЭСТОНІЯ
Візавая падтрымка

тэл. (017) 216-99-90, 216-99-68, 216-95-31.
вул. Альшэўскага 24, п.408

ДАЦЦПЛАГА МОРДА
Кіпр, Эгіспет, ААЭ, Тайланд, Туніс, Гішпанія

ЗША
Адпачынак у Маямі

ПАРЫЖ, ЛЕНДАН
(авія, Менск)

н/ц № 561/3 ад 9.9.1999 г. да 9.9.2000 г. МСТ РБ

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНОЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (як больш за 15 слов) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозывішча
Адрес, тэлефон

«Наша Ніва» незалежная газэта, заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991. Галоўны рэдактар Сяргей Дубавец. Рэдактар выпуску Андрэй Дынько. Мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі. Адказны сакратар Аляксандра Макавік. Дызайн-макет: Лявон Раманчук. Набор Насты Дзядзенкі. Выдавец: рэдакцыя газэты «Наша Ніва». Заснавальнік Павал Жук. Адрас: для донесіц: 220050, Менск, а/с 537. Tel/fax: (017) 227-78-92. E-mail: niva@user.unibel.by Http://members.xoom.com/Nasa_Niva.

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. Наклад 3069. 6 палос форматам А2. Нумар падпісаны ў друк 17:30, 28.11.1999. Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, праспект Францішка Скарыны, 79. Замова № 6115. Рэдакцыя не насыае адказнасці за змесьц рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасыянчаныя аб разгрызацца пісьменнага выдання № 581 ад 4-га ліпеня 1996 г., выдацца Дзяржаўным камітэтам па друку Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г. Менск, пр. газэты «Ізвестыя», д. 8, кв. 173.

M 123456789012345678901112
P 2345678901112

Наша Ніва 90 гадоў таму

Навіны з Горадні

26 лістапада 1909 году

З восені ў нас перуном прыбліта дзяўчыну; яе пахавалі. Уначы стораж на магілках пачаў енк адтуль, дзе была сьвешая магіла. Але махнуў рукой і пайшоў саць. Назаўтра паліцыя адкапала дамавіну і паказала, што дзеўчына была ў летаргічным съні. (Не памёрла, а толькі заснула). Ачнуўшыся, задушылася; вала́сы мела парваныя і твар пашарпаны.

Цяпер у нас набираюць навабранцу. Ня дай Бог што робіцца: прайсьці на можна — хоць сядзі дома і не вытыкай носу.

Аляксюк

Хлопцы ў дзеўкі, съядомыя сябе беларусы ў беларускі. Адгукніцца сапраўднаму БЕЛАРУСУ — Раману. 223710, Салігорск, Багамолова 24-209

Аленка Сярэдзіч!!! Шычыра віншую Цябе з Днём народзінаў. Заставайся такой, як зараз. Пяtronіч

Шукаем контактаў з прыхільнікамі паганскае рэлігіі.

220082, Менск, а/с 188

Спадарства! Віншую з угодкамі Слуцкага збройнага чыну! Жылы Беларусы! Жылы вечны! Алець Загорскі

Элітарная беларуская паганская ўзэтэрчыя чынна музика. А/с 342. Менск, 220050. Дацлем

спысце наяўнае прадукцыі

Панове! Раствомучце хто адрозненыні між менскімі

ліцьвінамі і гомельскімі. А/с 121, Менск, 220086

Хлопец (30), в/а, сымпатычны, гей, Стравец, з гумарам, чака ліста ад Вас. Вы — ад 30 да 50, з/в. Аэнходзускі ў.М.П.В. Падрабязнасці пры церапіцы. Мэта — стварэнне гей-саюзу. 222125, Менская вобл., Барысаўскі р-н, Навасады, п/с 15/14/32

Шукаю шэршнаву касцянятку, 1-2 месяцы, хлопчык.

Званіца пасля 19.00 ці зранку. Т.: 256-21-67.

Спытаць Ганну

Андрэя Мельнікаў віншуе з тым, што ён ёсьць жывым, здаровым і альтымістычным — яго хросны

Андрэя Мельнікаў, з Днём народзінаў! Няхай ў цябе ўсё ладзіцца. Любім, чакае. Сабры «Малога Палесся»

Вельмі цікаўлююся, як усьведамляюць людзі паніцце

«нац. дэмакратыя». Допісы, калі ласка, даслайце на адрас: 224002, Берасцце, Жукава 7-43

Анёлачак мой Зымны, чым адзінчы за пішчыце, якое ты мне падараўвалі? Святлы сусьвет Мой...

Шаноўнае прывітанне Зымітру Гурніевічу ад Алісы

Фэн-клуб гурта «Камэлія» прымае заяўкі на атрыманне другога альбому. Ад Вас — капэрта са з/в. а/с 220117, Бялыцкага 32-82, т. 274-58-08

Склікаем сібру! Маладыя беларусы-нацыяналісты, пішчыце! Хлопцы з Віцебску: Віцебск, вул. Лакаматыўная 7-2-6, 210001, т. 37-02-61

Падзеі 17 кастрычніка — як гэта было, інтарвю чалавека, які скочыў у Сынілач, цяпкаючы ад амону. Новыя назоўныя станцыі мэтро і шмат што іншае чытаце ў газэце «Радава Беларусь» за 24 лістапада. Ад Вас — капэрта з маркюром купон б/а + 25.000. Адрас: а/с 169, 220030, Менск

Радыцеся, мас даражнікія лілечкі, я хутка іду пад вінец! Буба, патэлефонай! Lady S.

ТВМ імя Скарыны стварыў ініцыятыўную гру